БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№128 (5020)
Вторник
Июниин 25
1946 оп

Сэн 20 мүнгэн

Мүнөө һү бэлэдхэхэ ябадалай шиидхэхы үе болоод байна, яахадааб гэхэдэ эдэ үдэрнүүдтэ һү һаалга эгээл ехэ байна. Жэлэй энэ таатай зохид сагые колхоз, совхоз, һү тушаагша бүхэнэй уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө хэрэглэхэ шухала.

„Правда"

Һү, тоһо бэлэдхэл—гүрэнэй ехэ зорилго мүн

Манай орон дотор малажал болбол социалистическэ хүдөө ажахын шухалын шухала һалбаринуудай нэгэн болоно. Дайн сэрэгэй урда тээ ашаг шэмэтэ адуу малай өөрын фермэгүй колхоз гү, али совхоз гэжэ байгаагүй юм. Манай малшад адуу малайнгаа тоо толгойе жэлһээ жэлдэ олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлһэн, үүлтэрыень һайн аруулһан байна.

Дайн сэрэг ниитын малажалда ехэхэн гээлтэ ушаруулаа. Эзэмдэлгэдэ ороһон олохон районуудта немецко-фашистска булимтарагшад нэгэшье фермэ бүтэн орхеогүй, тиин сүлөөлэгдэһэнэйгөө һүүлээр колхозууд шэнээр адуу малтай болохо сагтай болоо һэн. Партии ба правительствын анхарал оролдолгын ашаар орон соо ниитын малажал дахяад хүгжэжэ захалаа.

Арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуули болбол эдеэ-хоолой продуктнуудые үйлэдбэрилгые бүхы хэмжээгээр ехэдхэхэ гэжэ хараална. Энэ зорилгые шиидхэхэ ябадал хадаа орон дотор талха таряа үйлэдбэрилгын ургахатай хамта малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ябадалые саг үргэлжэ ургуулхые эринэ. Манай ороной малшадай ажабайдалые һайжаруулха ябадал энэнһээ дулдыдаха байна.

Бүри мүнөө жэлдэ СССР дотор неэнэй тоһо үйлэдбэрилгэ дайнай урда тээхи хэмжээе үлүүлхэ ёһотой. Энэ зорилгые шиидхэхын түлөө правительство болбол хэдэн практическа хэмжээ-ябуулгануудые хараалан зохеогоо, тэдэниие дүүргээд байхада һүнэй таһалгагүйгөөр орохо ябадал хангагдаха байна. Мүнөө жэлдэ колхозууд ба совхозуудһаа гадна гүрэнэй, кооперативна, болон ажахын организацинуудай туһалбариин ба город шадарай ажахынууд уялгата ёһоор тушаалгада хабаадуулагдана. Гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые дүүргэхэ ябадалда колхозууд болон һү тушаагшадай материальна һонирхол дээшэлүүлэгдэһэн байна. Һү ба тоһоной үнэ ан ехэхэнээр дээшэлүүлэгдээ, тушаан абалгын пунктнууд үргэдэгдөө гэхэ мэтэ болоно. Эдэ бүхы хадаа манай тоһо болбосоруулжа ажаүйлэдбэриин амжалтатай ба һалгаряагүй хүдэлмэридэ таатай зохид эрхэ байдал бии болгоо.

Мүнөө һү бэлэдхэхэ ябадалай шиидхэхы үе болоод байна, яахадааб гэхэдэ эдэ үдэрнүүдтэ һү һаалга эгээл ехэ байна. Жэлэй энэ таатай зохид сагые колхоз, совхоз, һү тушаагша бүхэнэй уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө хэрэглэхэ шухала.

Олохон нютагай хүтэлбэрилэгшэд гүрэндэ һү тушаалгые шадарбархаар эмхидхээ. Май соо Азербайджанска, Туркменскэ, Таджикска республиканууд, Крымскэ ба Астраханскэ областьнууд дорой һү бэлэдхэл ба тоһо үйлэдбэрилгын һайн результадууд энээн тухай гэршэлэн харуулна. Курская, Челябинска, Ростовско ба Сталинградска областьнууд, Алтайска ба Краснодарска хизаарнууд, Украина ба Белорусси тоһо үйлэдбэрилхэ майнгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ.

Габэшье, хэдэн областьнууд ба республиканууд дотор сепараторно ба сливочно пунктнуудта һүнэй оролгын темпнууд гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ ябадалые үшөө ханганагүй. Владимирска, Ивановска, Ярославска ба Кемеровскэ областьнууд һү бэлэдхэл ба тоһо үйлэдбэрилгые хангалтагүйгөөр ябуулжа байна. Эдэ областьнуудай эрхэ байдалынь Астрахань гү, али Ростовойхидо орходоо муу юушэ аал? гэжэ асуугдаха байна. Үгы, тэндэ гол тала газарынь һайн, малынышье үлэмжэ ашаг шэмэтэй. Бүхы хэрэг юундэб гэхэдэ, нютагай партийна ба советскэ органууд энэ гүрэнэй хэрэгые өөрынгөө хиналтада абаагүйгөөр, бүхыдэнь бэлэдхэлэй органуудта найдажархёо.

Тиихэдэ бэлэдхэлэй органууд өөһэдөө һү бэлэдхэлһээ гацуур байна. Жэшээ болгон Ярославска областиин Некрасовска райондо байгаа бэлэдхэлэй Министерствын түлөөлэгшын аппарадай ямараар хүдэлмэрилһэниие абаад үзэе. Бэлэдхэлэй Министерствын түлөөлэгшэ нүхэр Антонов гэгшэ һү тушаагшадай жаяг заршамгүй ябадалда гомдопо, тиихэдэ Антоновой өөрынь хабтаһан соо мүнөө хүртэр колхознигуудта үгтөөгүй байһан 200 уялгавууд хэбтэжэ байна. Һү тушаагшадай списогүүдые таби хадаа нүхэр Антонов ехэхэн бусайдал гаргаһан байха юм. Үнеэдтэй ба гүрэндэ һү тушааха уялгатай олохон ажахынууд списогто ороогүй байха юм. Тиихэдэ зарим ажахынуудта хошоод, бүри гурбаадшье уялганууд бөөшэгдэһэн байна. Иимэ бусайдал хадаа гүрэнэй тушаан абалгын пунктнуудта һүнэй оролгодо һаад хэжэ байһаниинь элитэ. Партиин Некрасовска райком юу хээ гээшэб? Тус райком энэ асуудалые нэгэтэ бэшэ зүбшэн хэлсэһэн, тогтоолнуудые гаргаһан байна, гэбэшье ашаг үрэтэй хэмжээ абаагүй. Тэрээнэй шиидхэбаринууд эхин партийна организацинуудта хүрөөгүй байха юм. Районой олохон колхознигууд гүрэндэ һү тушаалгын тогтоодоһон гуримые мүнөө хүртэр мэдэнэгүй.

Вологодско, Архангельска ба Новосибирскэ областьнууд һү бэлэдхэлдэ угаа ехээр гээгдэнэ. Тэндэ бэлэдхэлэй Министерствын нютагай органуудай хүдэлмэрилэгшэд гүрэнэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ шухала хүсэ ба оролдолгоёо гарганагүй. Зарим колхозууд, хэдэн олон колхознигууд ба туһалбариин ажахынууд гүрэндэ һү тушаалгые үшөө захалаагүй байһан ушарые гансал энээгээр тайлбарилжа болоно.

Зарим нютагуудай хүтэлбэрилэгшэд һү уриһэн баримтада хамаагүй тэсэбэритэйгөөр хандана, гүрэндэ эсэргүү практикатай тэмсэнэгүй. Рязанска областиин Ижевскэ районой „Большевик" колхоздо 10 мянган гаран литр һүн һаагдаад, гүрэндэ нэгэшье литр тушаагдаагүй. Харин, 2000 литр һүн уригдэһэн байха юм. Тиимэ жэшээнүүд Вологодско ба Архангельска областьнуудта олон. Тиимэ гүрэндэ эсэргүү практикатай эрид тэмсэхэ шухала.

Правительство болбол һү тушаагшадта арбан хоногой даалгабаринуудые тогтоогоо. Эдэ даалгабаринуудые дүүргэхэ ябадал эбдэршэгүй хуули болохо ёһотой. Үдэр бүри һү тушаалгада уялгата ёһоор һү тушааха ёһотой бүхы колхозууд, совхозууд, город шадарай ажахынууд, колхознигууд, хүдэлмэришэд, албахаагшад ба үмсын ажалшан хабаадаха ябадалые туйлаха хэрэгтэй.

Һү һаалгые дээшэлүүлхын ба гүрэндэ һү ехээр үгэхын түлөө зунай бэлшээри дээрэ малай хойноһоо харууһалгые һайжаруулха шухала. Энээнэй түлөө арга-боломжонууд манайда айхабтар ехэ. Олонхи районууд угаа һайн бэлшээриин газартай. Тэдэ газарнуудые бүхы сезон соо малай һайн ба шэмэтэй тэжээлээр хангаглаһан байхын түлөө хэрэглэхэ шухала.

Һү ехээр һааха ябадалые туйлаһан малшадые анхарал ба оролдолгоор хүреэлхэ хэрэгтэй. Тэдэнэрэй дүй дүршэлые тарааха, һү ехээр һаахын түлөө һаалишадай мүрысөөе, гүрэнэй урдахи уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөе дэлгэрүүлээд байбал бэлэдхэлэй амжалтануудые туйлаха эрхэ байдал бии болгодохо байна. Нютагуудтахи партийна ба советскэ органууд бэлэдхэлые үдэр бүри хүтэлбэрилхэ ба бэлэдхэлэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэдтэ бодото туһаламжа үзүүлжэ байха уялгатай.

Һү тушаалгын гүрэнэй түсэбые район, область, хизаар, республика бүхэн дүүргэхэ гэһэн иимэ зорилго байна.

(„Правдын" түрүү бэшэг).

Туркмени үбһэ хуряалгаяа дүүргэжэ байна

АШХАБАД. (ТАСС). Туркмениин үбһэ хуряалга эсэстээ хүрэжэ байна. Красноводско ба Ашхабадска областьнуудай колхозууд үбһэ бэлэдхэлэй түсэбые дүүргэбэ. Красноводско областьдо түсэбһөө үлүү 2400 тонно үбһэн тушаагдаа. Люцерн хадалга хаа хаанагүй эхилээд байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Сесси

РСФСР-эй Верховно Соведэй 1946 оной июниин 21-эй заседанинууд тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Июниин 21-дэ, үдэрэй 11 часта, Кремльдэ, Кремлевско Ехэ Ордон соо РСФСР-эй Верховно Соведэй заседани болобо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ депутат **А. А. Жданов** түрүүлэгшээр һууба.

Хэлсэхэ зүйлдэ—1946—1950 онуудта РСФСР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ.

Депутат **П. С. Тарасов** (Московско областиин Волоколамска округ), ажалшадай депутадуудай Ленинградска городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **И. Г. Лазутин**, РСФСР-эй гэр байрын-гражданска барилгын Министр нүхэр **В. И. Иванов**, депутат **М. В. Сарычева** (Московско областиин Загорско округ), депутат **Д. Ц. Цыремпилон** (Бурят-Монгол АССР-эй Улан-Удын округ), РСФСР-эй нютагай түлишын ажаүйлэдбэриин Министр нүхэр **А. М. Прокофьев**, ажалшадай депутадуудай Архангельска областной соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **А. Г. Федоров**, депутат **И. П. Бойцов** (Калининска областиин Калининска городской округ), ажалшадай депутадуудай Ленинградска областной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Н. В. Соловьев**, РСФСР-эй малажалай Министр нүхэр **Г. Г. Рябов**, Чувашска АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ **А. М. Матвеев** гэгшэд үгэ хэлэбэ.

* * *

Июниин 21-эй үдэшын 6 часта РСФСР-эй Верховно Соведэй заседани болобо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшын орлогшо депутат **А. Х. Тынчеров** түрүүлэгшээр һууба.

Хэлсэхэ зүйлдэ—1946—1950 онуудта РСФСР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ.

РСФСР-эй коммунальна ажахын Министр нүхэр **В. И. Макаров**, депутат **М. Ф. Бушмелев** (Молотов городой Молотовско округ), РСФСР-эй нютагай ажаүйлэдбэриин Министр нүхэр **В. П. Смиряев**, депутат **Г. А. Динмухаметов** (Татарска АССР-эй Кукморско округ), РСФСР-эй барилгын материалнуудай ажаүйлэдбэриин Министр нүхэр **Д. И. Алекин**, ажалшадай депутадуудай Куйбышевска областной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. П. Бочкарев**, РСФСР-эй гэгээрэлэй Министр нүхэр **А. Г. Калашников**, ажалшадай депутадуудай Новосибирскэ областной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Т. И. Соколов** гэгшэд үгэ хэлэбэ.

ВЦСПС-тэ

Хүгжэм ба хореографическа самодеятельностиин бүхэсоюзна харалга

ВЦСПС-эй секретариат болбол СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ Комитетэй хамта хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хүгжэмэй ба хореографическа самодеятельностиин искусствын бүхэсоюзна харалгые үнгэргэхэ тухай тогтоол гаргаба. Тус харалга болбол июньһээ октябрь хүртэр үргэлжэлхэ байна.

Хүдэлмэришэд ба албахаагшадые, тэдэнэрэй гэр бүлын членүүд-хүгжэм ба танецта дуралагшадые хүгжэмэй ба хореографическа кружогуудта үргэнөөр хабаадуулхые, шадамгай бэлигтэй гүйсэдхэгшэдые элирүүлхые профсоюзна организацинуудта дурадхагдаба. Культурын ордонуудта ба улаан булангуудта арадай инструментнүүдэй самодеятельна оркестрнүүд, духовой ба симфоническа оркестрнүүд, хүгжэмтэ национальна ансамбльнууд, хореографическа коллективүүд ба арадай танцын кружогууд эмхидхэгдэһэн байха ёһотой.

Июль ба август соо фабрично-заводской, сентябрь соо городской ба областной харалганууд үнгэргэгдэхэ. Октябрь соо эрхим гүйсэдхэгшэдэй дүн гаргаха бүхэсоюзна харалга Москвада боложо үнгэрхэ.

Харалгые хүтэлбэрилхын тула эмхидхэлэй комитет байгуулагдажа, советскэ хүгжэмэй ба хореографическа искусствын түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадалсаан оролсобо. ВЦСПС-эй секретарь Н. В. Попова комитедэй түрүүлэгшээр томилогдобо.

УРАНЗОХЁОЛШЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

ТАЛЫН БААТАР*)

3. ЦЫРЕН ДАМБАЕВ БА ТЭРЭЭНЭЙ БРИГАДА

Боро хараан улам улам үдхэржэ, зунай тэнгэри намхайран һууна. Һүни болохоһоо урид амжажа абаха гэжэ хүхы шубуун яаран-яаран донгодоно.

Иимэ һүни инаг дуран тухайл зугаалхада аятай байдаг даа...
Залуу хүнэй залхуу зайлуулдаг,
үбгэн хүнэй үргэһые хайлуулдаг...

«Красная Заря» колхозой басагад хүбүүд үйлсэдөө адхаран гаража, үнгын аялгата гармонь хүгжэмөө таталуулана: Ород частушкын сортоотой түргэн аялга мушхаран гарана:

Талын үргэн уужамаар
уужамаар
Трактор-агта хатарна,
жороолно.
Талаан зүрхын доһолгоон,
доһолгоон.
Тангил гансам дуулана,
зугаална...

Бүдүүн, нарин холойнууд хойнохойноһоон эбхэрнэ. Энэ һайхан ород аялга сооһоо таба-зургаан бурят хүбүүд үрган гараһан шэнги, басагадай сэдьхэл татана.

Эдэ хадаа «Красная Заря» колхозые тарилгынь гээгдэлһээ гаргаха гэжэ туһалхаяа ерэһэн Цырен Дамбаевай бригадаархин гээшэ. Цырен Дамбаев өөрөө аймагай центр ошонхой. Һүниндөө бусажа ерэхэ. Теэд бригадын трактористнууд үглөөнэй үүрээр хүдэлмэридөө гарахашье һаа,—ород частушкын аялга һайхан, улаахан басагадай хасар һайхан...

Колхозно залуушуулай хоровод нааданай эршэдэн байһые һамбаашалжа, Цырен Дамбаевай бригадын солото ажалые абаад үзэе.

Энэ бригада гурбан колесно трактортай юм. Хабарай тарилгада орохынгоо урда тээ түсэб графигаа һайса хэлсэжэ тодорхойлоо һэн. Тиигэжэ хамаг талыень бодожо үзөөд, Саянтын МТС-эй Бимба Дымбрыловай бригадые уриха гэжэ шиидэһэн байгаа.

Түсэбэй ёһоор жэл соо бүхы тракторнуудаараа 675 гектар газар хахалха уялгатай байгаа. Тэрэ түсэбөө майн һүүлээр үлүүлэн дүүргэбэ. Июниин 5-ай мэдээгээр, тус бригада 1026 гектар хахалһан ба 22.350 килограмм горючи алмалһан байна. Энэнь трактор бүхэнэй 342 гектар болоно.

Бригадын членүүд-трактористнууд Гомбо Доржиев—213 га, Базарханда Цыдыпов—195 га, Гомбоцырен Намсараев—165 га, комсорг Николай Хутаков—155 га, Шагдар Гумпылов—151 га, Дашижаб Гумпылов 138 га хахалһан байна.

Энэ бригадын нэгэн гол онсо өөрэ зүйлынь юун бэ гэхэдэ, бүхы трактористнуудынь Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда хабаадалсаһан хүнүүд байна. Цырен Дамбаев өөрөө баһа шархатаад ерэһэн хүн. Залуу тракторист Дашижаб Гумпылов дайнда нэгэ хүлөө гээһэншье һаа, бусадһаа дутуугүйгөөр хүдэлмэрилжэ ябана.

Хамагые үзэһэн, халуун шулуу долеоһон хүнүүд энэ байна!

Дайн сэрэгэй дошхон шэрүүниие үзөөд, эгүүридэ нангин Эсэгэ ороноойнгоо түлөө улаан шуһаяа дуһалдуһалаар адхажа ябаһан үнэн сэхэ хүбүүдэй түрэл нютагтаа бусажа ерээд, хүрьһэтэ баян тарялан дээрээ хүлһөө адхан хүдэлмэрилжэ ябахыень харахада омгорхолтой һайхан байна.

Һайн һайхан хэрэгээрээ алдар солодоо хүртэһэн Цырен Дамбаевай бригадынхидта бүхы республикамнай баясхалан хүргэнэ!

...Хоровод наадан улам шангаржа тойрон ээрэмшээн залуушуул хатарна. Гармошкын аялга гоё-гоё болон ханхинажа, басагадай дорюун купледүүд шүрэ шэнгеэр үлхэлдэн хойно хойноһоон һубаран гарана:

Колхоз талым тарян дээр,
тарян дээр
Комбайн-агта жороолно,
хатарна.
Хамаг зүрхым доһолгоон,
доһолгоон,
Холшор гансам дуулана,
зугаална.

4. ДАМБАЕВАЙ ХҮСЭЛ БА ЗОРИГ.

Бидэнэр энэ солото хүнтэй эхин түрүүнээ Кударын айкомой пленум дээрэ уулзажа танилсабабди.

ВКП(б)-гэй Кударын айкомой секретарь нүхэр Коркин бидэндэ хөөрэбэ:

—Цырен Дамбаевай алдар соло аймаг соо халитараа таранхай. Өөрынгөө хүсэндэ гүйсэд найдадаг болохолоороо республикын солото тракторист Бимба Дымбрыловай бригадатай мүрысэхэ гэжэ шиидэбэ.

Нёдондо намар өөрөө зорюута Саянтын МТС-ээр дайраһан юм. Бимба Дымбрыловэй бригадын хахалдаг газарые ажаглан хараһан, тэрээнэй дүй дүршэлые анхаралтайгаар шагнажа абаһан байгаа юм. Хүнүүд хэлсэхэдээ, өөрынгөө бодото нэрые хэлэлгүйгөөр Дымбрыловтэй уулзаа гэлсэдэг. Тиигэжэ Дымбрыловэй амжалтын «нюусые» мэдэжэ абаа юм бэзэ....

—Нүхэр Цырен Дамбаевай бригадаһаа жэшээ абагты, тэрэнэй дүй дүршэлые халан абагты—гэжэ нүхэр Коркин пленум дээрэ элидхэл соогоо уряалба.

—Айкомой пленумэй член, Цырен Дамбаевта үгэ үгтэбэ,—гэжэ түрүүлэгшэ сонсхобо.

Пленумдэ сугларагшад бултаараа альга ташан угтаба. Набтархан шираг бэетэй, нарихан зөөлэхэн шарайтай, хурса харахан нюдэтэй, хонгео аалихан дуутай хореод наһанай хүбүүн трибуна дээрэ гаража ерэбэ.

Яаруугүй намдуугаар карманһаа нэгэ бишиихан блок-нот гаргажа дун сагаан шүдэнэйнгөө сайтар мэшэеэжэ, аргааханаар бодомжотой үгэеэ эхилбэ. Хурса нюдэнэйнь сабшалха, хонгео дуунайнь шангадаха бүри хэлэһэн үгэнүүдэйнь удха гүнзэгырэнэ:

—Би энэ жэлдэ Бимба Дымбрыловай бригадые илаха гэжэ шиидээб. Нёдондо нэгэ хэдэхэн лэ гектараар гээгдэһэн байгаа һэм. Мүнөө жэлдэ трактор бүхэнэй 1000—1000 гектар хахалха гэжэ уялга абанаб. Бимба Дымбрылов минии уряалые хүлеэжэ абаха бэзэ гэжэ найдагдана...

Тобшохон аад, тодорхой үгэнүүдынь хүнэй сэдьхэл хүдэлгэнэ. Энээниие шагнахадаа минии досоо Сүхын эрьедэ ушарһан бишиихан хүбүүн һануулба. «Цырен Дамбаевай хахалһан хойно юу ядаха юм бэ...» Хэды халуун хэды үнэн үгэнүүд байгаа гээшэб?! Энээниие шагнахадаа минии досоо омог һанал түрэбэ: ямар һайхан хүсэл, ямар ехэ зориг гээшэб?!..

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюуртаа).

*) Үргэлжэлэл. Эхининь «Б. М. Үнэнэй» июниин 23-най номерто.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нүхэр Кыштымовой бригада бариһан загаһаяа Мысовскэ загаһанай заводой загаһа тушаажа абаха пунктда абаашахаар онгосодоо тээжэ байна. И. Красавцевай фото.

Түрүүшын үдэрэй амжалтанууд

Яруунын аймагай загаһашад июниин 12-һоо эхилжэ хабарай ба зунай загаһа агнуурииие захалбад.

Загаһа барилгын бригаданууд бүхэн агнууриингаа түрүүшын үдэрһөө эхилжэ үндэр амжалтануудые туйлажа захалаа. Жэшээлхэдэ, нүхэр Перетолчинагай гословой бригада түрүүшын үдэр 85 центнер, „Улаан-Туна" гэжэ колхозой ба Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой бригаданууд 50—50 центнер загаһа бариһан байха юм.

Бүхы дээрээ Яруунын загаһанай завод тус үдэр 371 центнер һайн шанартай загаһа гүрэндөө тушаагаа.

Медальнууд барюулагдаба

Һаяхан Улан-Удын Мелькомбинадай хүдэлмэришэд, хамта 70 хүн „1941—45 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө" гэһэн медаль абабад. Медальнуудые Пригороднэ районой ажалшадай депутадуудай соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Аксёнов барюулба.

110 колхознигууд медальда хүртэбэ

Һаяхан Яруунын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Балданов СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү колхознигуудта „1941—45 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө" гэһэн медальнуудые барюулба.

Тэндэ Парти ба правительствын дээдэ шагналда хүртэһэн 110 колхознигууд, социалистическэ малажал дээрэ улам оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ, табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдон тэмсэхэбди гэжэ мэдүүлбэд.

Нооһо тушаалгые амжалтатайгаар дүүргээ

Хэжэнгын аймагай Тельманэй, Калининай, Молотовой нэрэмжэтэ ба „Коминтерн" гэжэ колхозууд гүрэндэ нооһо тушааха уялгата даалгабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргээ.

Мүн „Зургаанай зам" гэжэ колхоз гүрэндэ нооһо тушаалгаяа дүүргэхэ ойртоо.

Партийно-комсомольско ажабайдал

ЯРУУНЫН КОМСОМОЛЕЦУУД ЯМАР АМЖАЛТА ТУЙЛААБ

ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй залжээтэ XV пленум „1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб дүүргэлтэ болгохо залуушуулай хабаадалга тухай“ гэhэн асуудал зүбшэн хэлсээд, комсомольско организацинуудай урда айхабтар харюусалгатай ба хүндэтэй зорилгонуудые табиhан байгаа.

Тус пленумэй шиидхэбэриие гараймаа хүтэлбэри болгожо, манай Ярууны комсомольско организацинууд ба тэрэнэй бүхы комсомолецууд, залуушуул ажал хүдэлмэри дээрэ бага бэшэ амжалтануудые туйлаhан байна.

Түрүүн түрүүн, манай аймагта хабарай тарилга сэг болзор соогоо, эрхим шанартайгаар дүүргэгдэбэ. Тарилгада аймагай залуушуулай хэhэн үүргэ угаа ехэ байха юм. 300 комсомолецууд ба залуушууд „Эрхим тракторист“, „Эрхим плугшан“, „Эрхим борнойшон“ гэhэн нэрэнүүдтэ олохын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ үргэн дэлгэр хабаадаа оролсожо, хабарай хүдэлмэринүүдэй түсэб гансахан дүүргэhэн бэшэ, харин үлүүлэн дүүргэhэн байха юм.

Мүн тэрэшэлэн 9 комсомольско-залуушуулай үндэр ургасын звенонууд социалистическэ мүрысөөндэ хабаадалсаа.

Ярууны механай совхозой нүхэр Гундинскэнэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригадын членүүд тракторна полевой хүдэлмэриин түсэб 9 үдэртэ дүүргэжэ, 720 гектарай орондо 750 гектар элдүүрилhэн байна. Мүнөө тус бригада аймаг соо дэлгэрhэн залуушуулай тракторна бригадануудай социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлээ. Бригадын эрхим трактористка-комсомолка Х. Тогмитова болбол үдэрэйнгөө нормые 180—190 процент дүүргэжэ, хабарай тракторна хүдэлмэриин түсэб 198 процент гүйсэдхэбэ.

Комсомольско-залуушуулай үндэр ургасын звенонуудай дунда „Улаан Ярууна“, Ленинэй, Коминтернэй нэрэмжэтэ колхозуудай тарилгада ябаhан звенонууд хабарай тарилгын хүдэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэжэ, абаhан уялгануудаа дүүргэhэн байха юм.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой залуушуулай звено (звеноводынь комсомолка Д. Намжилова) даажа абаhан участогтаа хабарай тарилгын түсэб 13 үдэр соо дүүргээд тэрээнhээ гадна, тус звеногой залуушуул Эсэгэ оронoо хамгаалгын агуу ехэ дайнай инвалидуудта ба Улаан Армиин сэрэгшэдэй бүлэнэртэ зориулжа, нэгэ гектар үлүү тарилга хэжэ байна.

Мүнөө манай аймагай бүхы комсомолецууд ба залуушууд шэнэ сталинска табанжэлэй түсэб дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ бултадаа оролсожо, колхозуудай ба үйлэдбэриин бүхы hалбаринууд дээрэ үдэр ерэхэ бүри шэнэ шэнэ амжалтануудые саашадаа туйлаха байhандань ямаршье hэжэг байхагүй.

З. ЦЫДЫПОВ, ВЛКСМ-эй Ярууны айкомой секретарь.

ҺУРАГШАДАЙ ҮҮСХЭЛ

Бабушкин городой дунда hургуулиин hурагшадай үүсхэлээр, СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай хуулиие үзэхэ тусгаар кружок тэндэ эмхидхэгдэбэ.

Энэ кружогые ВКП(б)-гэй горкомой агитаци ба пропагандын таhагые даагша нүхэр Начилов хүтэлнэ.

Тус кружок 7 заняти үнгэргэжэ, ажаүйлэдбэриин, хүдөөажахын талаар ба арад зоной ажабайдалай материальна ба культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ түсэб гэхэ мэтэ бүлэгүүдые шудалhан байна.

Дээрэ дурсагдаhан бүлэгүүдые кружогуудта хабаадагшадта гүнзэгыгөөр ойлгуулхын түлөө hурагшад Лайнов, Нодельман ба Рябинина гэгшэд ехэхэн оролдолго гаргаhан байха юм.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮДhЭЭ

29 ямаанhаа 45 эшэгэ абаба

Ярууны аймагай Борошиловай нэрэмжэтэ колхозой ордено Нимбу Дашиевай хониной товарна фермынхид ямаадаа олоор эхирлүүлжэ, 29 эхэ ямаадhаа 45 эшэгэ абаба.

Олон ямаад гурбан эшэгэ түрөө, бүхы гараhан түлынь нэгэшье хоролтодо оронгүй тэнжэжэ байна.

„Сталинец“.

Тарган хони—гүрэндөө

Курумканай аймагай „Ленинская Искра“ гэжэ хүдөө-ажалай артелиин правлени гүрэндөө тушаагдаха 250 хони амяарань пл-гажа харууhална.

Хонишод эдэ хонидые hайн бэлшээритэй газарта адуулжа, hайнаар харууhалжа, намар боло ходо эрхим тарган хонидые гүрэндөө тушаахаар бэлэдхэжэ байна.

„Курумканский колхозник“.

Дипломуудые барюулба

Кабанскын аймагта 1945 оной малажалай аймагай выставкэдэ хабаадагшадта республикын выставкомоор олгогдоhон 1,2 ба 3 зэргын дипломуудые июниин 10-да АЗО-е даагша нүхэр Карпов тус нюурнуудтань барюулба.

Энэ дипломуудые колхозой малажалай эрхим хүдэлмэршэд абаба.

„Сталинский путь“

Бригадануудаар ажалые зүбөөр эмхидхэхэ ябадалда шухала анхаралаа табиха

„Бурят-Монгольская Правда“ ба „Бурят-Монголой Үнэн“ газетэнүүдэй редакцинуудай дэргэдэ ВКП(б)-гэй айкомуудай секретарьнуудтай хөөрэлдөөд байхадаа, хүдөө ажалай артельнүүдые эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхэ ябадалай нэгэн шухала зүйл—ажалта үдэр түлэлгые гуримшуулга болоно гэжэ элирбэ. БМАССР-эй Газартаряалангай Министр нүхэр ДУБРОВСКИИН статьяhаа эхилжэ, республиканска газетэнүүд иимэ асуудалнуудаар хэдэн зүйлнүүдые толилхо байна.

Энэ жэлэй хабарай тарилгын үнгүүд хадаа ажалые эмхидхэхэ ба үйлэдбэриин зэр зэмсэгүүдые хэрэглэхэ талаар колхозуудай хүдэлмэридэ үшөө ехэ дутуунууд байжа, зарим аймагуудаар хабарай тарилгые, мүн хүдөө ажалай ээлжээтэ хүдэлмэринүүдые хангалтагүйгөөр үнгэргэхэ гол шалтагаанuудай нэгэниинь болобо, юуб гэхэдэ, эмхидхэлэй үндэhэн асуудалнуудые шиидхэнгүйгөөр ажахын ямаршье кампанинуудые амжалтатайгаар үнгэргэжэ болохогүй байна.

Энээнэй гол дутагдалнууд юуб гэхэдэ, хабарай тарилгын ба тэрэшэлэн пар хахалалгын, тарилгын хойноhоо харууhалгын үедэ ажалые звеньевой гуримаар эмхидхэхэ ябадалай хэрэгсээгдэдэггүй байhанай баримта болоно. Олонхи колхозуудай тарианажал дээрэ саг үргэлжын звенонууд эмхидхэгдээгүй байhан ба үсөөн тоогой иимэ звенонууд байhаншье hаа, өөhэдынгөө сэхэ үүргые хүсэд дүүргэжэ шадахагүй байгаа гэхэдэ hэжэггүй. Эдэ звенонуудай олонхинь ёhын тулада эмхидхэгдэhэн байба гэжэ шалгалта дээрэhээ элирээ. Сэлэнгын, Кударын ба бусад аймагуудай зарим звенонууд бэхижэжэ үрдингүйгөөр тарашаhан гэхэ гү, али бригадануудайнь состав тарилгын hүүлдэ хүсэд үлөөгүй байха юм.

Кударын аймагай Куйбышевай, Кагановичын нэрэмжэтэ, Иволгын аймагай „Улаан Оронго“ ба бусад колхозуудай бригада, звенонуудай состав тарилгын hүүл дээрэ болоходо хоёр дахин шахуу хорошоhон байба. Сэлэнгын аймагай 18 партсъездын нэрэмжэтэ колхозой бригада хабарай полевой хүдэлмэриин үедэ даажа абаhан газартаа ямаршье тоо бүридхэл хэнгүйгөөр бүхы хүнүүдые сугтань ажаллуулhан байха юм.

Хүдөө ажалай культурануудай ургасые дээшэлүүлhэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри тухай хуулиие hүүлэй хоёр гурбан жэлнүүд соо тон багаар хэрэглэhэн ябадал манай хүдэлмэриин горьтойхон дутуу болоно. Манайда хүдөө ажалай культурануудай үндэр ургаса туйлаhан түрүү звено болон колхозниигууд hаяа олон байбашье hаань, аймагай газарай таhагууд болон АЗО, МТС-үүдэй специалистнар тэдэнэрэй үнэн сэхэ ажалые хэрэгсээхэ ябадалые хүсэд хараадаа абаагүй байха юм.

Газартаряалангай орган, хүдөө ажалай мэргэжэлтэд ба колхозуудай правлениүүдэй хэлбэришэгүй шухала зорилго хадаа газар ба тарилгада ээн бусаар хандаха ябадалые дары усадхаха, квадратна метр газар бүхэниие харюусалгатайгаар элдүүрилхэ, тэрэниие бригада, звенонуудта тушаажа ээтэй байлгаха, тиихэдээ бригада бүхэниие бүхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэйнь саг үргэлжын болгохо, тарилгын, хүдөө ажалай культурануудай ургасын, тэрэшэлэн ерэхэ жэлдэ тарилга хэхэ хүрьhые бэлэдхэхын түлөө бригадирнуудые шангаар харюусуулха ябадал болоно. Ажалые звеньевой гуримаар эмхидхэхэ ябадалые яаба хээбэшье hэргээхэ хэрэгтэй. Һая даа овощной, техническэ культурануудые ба хартаабха үйлэдбэрилхэ саг үргэлжын звенонуудые, мүн просо, гречихэ тариха мэргэжэлтэй звенонуудые, семеноводческо звенонуудые эмхидхэхэ шухала. Звеногой членүүдые ондоо хүдэлмэридэ элсүүлхэ ябадалые огтолон хорижо, ургасые хүгжүүлхэ сэхэ хэрэгтэнь hаад хэзээ болихо ёhотойбди. Колхозниигуудта амяар амяарандань тарилгын талмай тусгаар тушаан үгэжэ, индивидуальна гуримые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ колхозниигуудай материальна hонирхол дээшэлхэ ба мүн тэдэнэрэй харюусалга ехэ болохо байна.

Ургасые дээшэлүүлhэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэри олгохо хуулиие үргэнөөр дэлгэрүүлэн энэ жэлдэ колхозниигуудай материальна hонирхолые бүри дээшэлүүлхын түлөө газарай таhагууд, агрономууд, агротехнигүүд болон хүдөө ажалай мэргэжэлтэд шухала оролдолго гаргаха зэргэтэй.

Хабарай тарилгын шанга үдэрнүүдэй үедэ зарим газарнуудаар хүдэлмэришэ хүсэ болон мори унаае хүсэд хэрэглэдэггүй байба. Кударын, Кяхтын, Бичурын ба бусад аймагуудай хэдэн олон колхозууд хабарай тарилгын үедэ колхозниигуудай миил 55—60 процентые ажалда хабаадуулhан ба ажал хэжэ шадаха угаа олон хүнүүдые хабарай полевой хүдэлмэринүүдтэ элсүүлээгүй байха юм.

Сэлэнгын аймаг соо гээгдэжэ ябаhан XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хүдэлмэриин түсэбэй ёhоор бригаданuудта ажал хэжэ шадаха 90 колхозниигууд, 98 морин ба 25 сар тушаагдажа үгтэнхэй юм. Тиигэбэшье, хабарай тарилгын үедэ тус колхоздо оройдоо 96 колхозник ба 65 мори сар гү, али бригадада тушаагдаhан хүдэлмэришэ хүсэнэйнь 55 процент хабаадуулагдаhан байба. Иволгын аймагай „Улаан Оронго“ колхозой хабарай тарилгада бии байгаа 56 плугайнь миил—37, 32 борнойнь 25 хүдэлмэридэ хэрэглэгдэhэн байха юм. Мүн 23 хүдэлмэришэ моридойнь миил 90 хабарай полевой хүдэлмэридэ ябаан, 44 моридынь элдэб хангалгые ажалда хэрэглэгдэhэн байна. Гадна, бригадир, инспектор, учетчик, моришон, повар ба бусад 56 хүдэлмэришэ моридые унажа ябаhан байха юм. Колхозой энэ угаа ехэ үйлэдбэриин арга-боломжые хабарай тарилгада хэрэглээгүй байhан баримтанууд ондоошье аймагуудай хэдэн колхозуудаар үзэгдэнэ.

Ажалта үдэр хадаа колхозой ниитын үйлэдбэридэ хабаадажа байhан хүнүүдэй хүдэлмэриие харуулха гол зүйл гээшэ. Энээндэ колхозой бүхы олзо хубаагдадаг гээшэ. Ажалта үдэр хадаа нарин нягтаар гаргагдажа, зүбөөр бүридхэгдэхэ ехэхэн эрилтэтэй байна. Үйлэдбэриин шанга бүтээсые байгуулаад, доторой гуримые сахиhанай үндэhэ hуури дээрэ хүнүүдэй хэhэн хүдэлмэриие гаргажа, ажалта үдэр нарииаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хабарай тарилгын үнгүүд дээрэhээ хараад үзэхэдэ, ажалые эмхидхэхэ энэ үндэhэн асуудал олонхи колхозуудаар хангалтагүй бэелүүлэгдэhэн байба.

Аяар мүнөө хүртэр олохон колхозууд ажалта үдэртэ шухала анхаралаа табингүй, тэрээндэ хайша хэрэгээр хандаhаар. Туhалбариин ба хоёрдохи шатын хүдэлмэринүүдтэ хэдэн олон ажалта үдэрнүүдэй гаргагдадаг байhан баримтанууд ходо үзэгдэнэ. Зарим колхозууд аяар мүнөө хүртэр үйлэдбэриин шанга нормо ба хэhэн хүдэлмэриин сэгнэлтэ байгуулаадүй байhаар. Хабарай тарилгын эхилхэhээ бүри урид республикын Газартаряалангай Министерство болбол жэшээтэ нормо, бүтээсэ, ажалта үдэртэ оруулха хэhэн хүдэлмэриин сэгнэлтэ болон доторой гурим журам байгуулhан байгаа гэбэшье, олонхи колхозууд энээниие зүбшэн хэлсээгүй байха юм.

Кударын аймагай 25 колхозой оройдоо 11 колхозууд үйлэдбэриин нормо ба ажалта үдэртэ орохо хүдэлмэриин сэгнэлтые хамтын суглаагаар баталжа абаhан байна. Түнхэнэй аймагай 25 колхозой оройдоо 12-ынь үйлэдбэриин нормые баталжа абанхай. Сэлэнгын, Бичурын аймагуудай олонхи колхозууд үйлэдбэриин нормые баталаагүй, хэтэрхэдээ зарим колхозууд ажалта үдэрые үдэрөөр тоолодог байха юм.

Эдэ бүхы хадаа ажалта үдэрые гам хайрагүйгөөр, тушаалдаhан лэ газарта гаргашалха ябадалда хүргэбэ. Жэшээлхэдэ, Кударын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель колхозуудай ямаршье нормо, хүдэлмэриин сэгнэлгэ зохёонгүйгөөр ажалта үдэрые үдэрөөр тооложо оруулдаг байна. Энэ хадаа ажалта үдэрые колхозниигуудта хамаагүй олгохо ябадалда хүргэбэ. Тус колхозой тарианажалай нэгэдэхи бригадада ажал хэжэ шадаха 20 хүн, 5 плуг, 2 борной, нэгэ сеялкэ тушаагдажа үгтэhэн байгаа. Тиин, плугшадай нэгэн Шайдуров гэгшэ майн hүүлэй 10 хоног соо оройдоо 0,69 гектар хахалаад, 2,07 ажалта үдэр, ондоо хүдэлмэринүүдтэ ябажа 8,5 ажалта үдэр, гэрэнэй тоодо колхозниигуудай үмсын огородой газар хахалhанай түлөө 3,25 ажалта үдэр олоhон байха юм. Мүн ондоо нэгэ плугшан Серебряков гэгшэ 10 үдэр соо 0,33 га хахалhан, 1,5 га борнойлhоной түлөө 3,7 ажалта үдэр, энэ үе соо элдэб янзын хүдэлмэринүүдтэ ябаhанай түлөө 4,5 ажалта үдэр олоhон байба. Майн hүүлэй 10 хоног соо тус бригада бүхыдөө 3,04 га газар хахалhан, 4,6 га борнойлhон, 7,8 га тарилга хэhэн аад, эдэ хүдэлмэринүүдэй түлөө 19,9 ажалта үдэр олоhон байна. Мүн энэ болзор соо элдэб янзын ондоо хүдэлмэринүүдэй түлөө, тэдэнэй тоодо бригадые хангаха колхозниигуудта 102 ажалта үдэр олгогдоhон байха юм.

Иволгын аймагай „Улаан Оронго“ колхоз майн 5 hаа 15 хүртэр тарианажалай бүхы бригадануудаа сэхэ хүдэлмэриин түлөө 458 ажалта үдэр олгоhон аад, туhалбариин ба хангалгын хүдэлмэридэ ябагшадта 960 ажалта үдэр үгэhэн байна.

Сэлэнгын аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо мүн лэ иимэрхүү баримта үзэглэнэ. Ажалта үдэртэ иимэ хүнгэнөөр ээн бусаар хандаhан ябадал хадаа түрүүшүүдэй урма зоригые хухаруулха, тэрэшэлэн колхозой хүгжэхэ ябадалда харша болохо байна.

Колхозно үйлэдбэриие хүгжүүлхэ энэ шухала хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандажа байhан ябадалые аймагай газарай таhагууд тэрэнэй, мүн МТС-үүдэй мэргэжэлтэд тэсэжэ байхаhаа гадна, өөhэдөө ажалые зүбөөр эмхидхэхэ ажалай нэмэлтэ түлбэри тухай хуулиие бэелүүлхэ талаар энэ гэхэ юумэ хэдэггүй байха юм.

Газартаряалангай орган болон колхозуудай правлениүүдэй шухала зорилго хадаа колхоз бүхэндэ үйлэдбэриин шанга нормо байгуулха, хүдэлмэриин сэгнэлтэ үгэхэ, бригада, звенонуудай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, ажалта үдэрые нарин нягтаар гаргаха ябадалые бодотоор бэелүүлхэ болоно. Ажалта үдэртэ хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүд хатуугаар харюусаха байhанаа мэдэхэ зэргэтэй.

Колхозой доторой гурим колхозниигуудай үдэр бүриин хүдэлмэриин шанга хуули боложо үгэхэ байна.

Ажалта үдэрые зүбөөр гаргаматын дээрэ дурсагдагша шухала зорилгонуудай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhаниие аймагай газарай таhагууд, АЗО, МТС-үүдэй мэргэжэлтэд, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ба ревизионно комиссинууд үдэр бүри шалгажа байха уялгатай.

В. ДУБРОВСКИЙ, БМАССР-эй Газартаряалангай Министр.

Мартагдаhан хүдэлмэри

Коммунистическэ (большевигүүдэй) парти ба тэрэнэй Центральна Комитет болбол партийна, советскэ, комсомольско хүтэлбэрилхы кадрнуудай идейно-политическэ хэмжээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ анхаралаа табина.

Тиимэhээ партийна организацинууд болбол коммунистнуудай политическо-теоретическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ тушаа ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри үдэрhөө үдэр бүри хэhэн байха юм.

Гэбэшье, Газартаряалангай Министерствын дэргэдэхи партийна организацида (партийна эхин организациинь секретарь нүхэр М. Гершевич) энэ хүдэлмэри мартагдаhан байха юм. Эндэ коммунистнуудай hураха политhургуули аяар үнгэрэгшэ жэлдэ бии болгогдоhон байбашье hаа, тэрэнь өөдтэй юумэ хээгүй. ВКП(б)-гэй историин хуряангы курсые шудалха политhургуулинь үзэхэ программаа үшөө дүүргээгүй, заримдаа сүлөөгүй гэhэн «шалтагаанhаа» энэ hургуулиин hуралсал таhалдадаг байха юм. Мүн зарим коммунистнууд үдэшын hургуулида ябадаггүй байhаар.

ВКП(б)-гэй историин хуряангы курсые өөhэдөө шудалагшадые хүтэлбэрилхые партийна бюрогой член нүхэр Лесик гэгшэдэ даалгагдаhан байгаа. Теэд нүхэр Лесик болбол өөhэдөө шудалагшадтай политическэ ба теоретическэ temэтэй хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэхэ ба тэдэнэртэ халуун туhаламжа үзүүлхэ уялгатай аад, ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй.

Мүн тус организацида табанжэлэй түсэб тухай хуулиие гүнзэгыгөөр шудалха ябадал мүнөө хүртэр эмхидхэгдээгүй байха юм. Иимэ байдалые хаража байбашье hаа, эндэхи партийна организаци ямаршье хэмжээ абадаггүй гэхэ гү, али заримдаа партийна hуралсалые hайжаруулха тушаа хэмжээ ябуулгануудые хараалhан шиидхэбэринүүдые баталдаг байбашье, дээрэ тэмдэглэгдэhэн дутуу дундa зүйлнүүдые хараадаа абадаггүй байхань саашадаа тэсэмээр бэшэ болоо.

Тиимэhээ эндэхи партийна организаци болбол ойрын үдэрнүүдтэ партийно-политическэ hуралсалые уг үндэhөөрынь hайжаруулха, коммунистнуудай марксизм-ленинизмые шудалха хэрэгтэ үдэр бүриин туhаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

Б. Дансорунов.

УРАНЗОХЁОЛШЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

ТАЛЫН БААТАР

Үргэлжэлэл. Эхининь 1-дэхи нюурта

Һүүлээрнь зэргэлжэ hуугаад нилээн удаан хөөрэлдэбэбди.

—Аяар 3000 гектар хахалха газар бии юм гү?—гэжэ зүбшье, буруушье асууhанаа мэдэнгүйгөөр дуугаржархибаб.

—Бии бэд даа, байха. Гансал hарюу, хэhэг газар лэ юм даа, трактораар хахалхада таагүй. Бидэнэр заатагүй гурба мянгые урбуулхал хүсэлэнтэйбди.

Минута соо нидхээ зангидан, бодолго болоод, карман соохи блокнодоо гаргажа хэдэ хэдэн нюур ираад, нам тээшэ бага тонгойгоод, мэхэтэй янзаар энеэн татажа, асуубашье гээшэ гү, миил хэлэбэшье гээшэ гү—шэбэнэбэ:

—Бимба Дымбрыловтэ тэды шэнээн газар бии юм аа гү... Газарынь ехэл тэгшэ, хүлхэ газар даа, трактораар миил хатаргаад лэ гарашахоор.

Минии юушье гэхэ үгэ олдобогүй. Харин Цырен Дамбаев Бимба Дымбрылов хоёрой хоорондо абяагүй аад, тон үсэд хатуу мүрысөөн бии юм байна гэжэ досоомни сурд байса оробо.

Цырен Дамбаевай хөөрөөе шагнажа hуутараа, агшан зуура нюдөө аняад сэхэ урдаhаань харабаб: хажуудамни түрүүн хараhан набтар сагаан юрын хүбүүн бэшэ, харин бата хатуу бэетэй, бардам омог зантай талын баатар hуужа байба. Тиимэ даа—ТАЛЫН БААТАР!

Намда хөөрэhэн бүгэдэнь тала газарые таниха хүнэй хэлэhэн үгэ, баатар ехэ зоригтой хүнэй забдаhан хүсэл мүн байна.

5. БУСАХА ЗАМДАА.

Кударын голой хойто бэеэр хүнгэн машинын гүйдэл замай утые залгиhан шэнгеэр шуумайна.

Бидэнэр Цырен Дамбаевтай танилсажа хөөрэлдэhэнөө ойндоо hонирхон сүлөөгүй ябанабди. Айкомой хоёрдохи секретарь Ринчин Бадмаев ба айкомой бюрогой член Жапов гэгшэд бидэнтэй өөhэдынгөө hаналые, өөhэдынгөө гайхалые хубаалдана.

—Ехэл бэрхэ хүн даа, Шуран түргэн, уран нарин. Нэгэ тракторайнгаа эбдэрээл hаань тэрэ дарыдань бултааран гүйлдэжэ ошоод заhажархидог. Энэ үедэнь бэшэ тракторнуудынь таhалгаряагүй хүдэлжэ ябадаг. Бригада соогоо булта эбтэй, үгэеэ ябуул ойлголсодог, хододоо хүхюунүүд. Тиимэл хадань хүдэлмэринь бүтэсэтэй юм,—гэжэ нүхэр Жапов хэлэнэ.

—Цырен Дамбаевай баhа нэгэ «нюусань» юуб гэхэдэ, тоо бүридхэлдэ ехэ анхаралаа табидаг байха юм. Трактор бүхэнэйнгөө үдэр бүхэндэ хэhэн юумыень дары бүридхэжэ тодорхойгоор гаргадаг. Бригадынь член бүхэн мүнөөдэр хэды гектар хахалhанаа, ямараар хахалhанаа, хэнhээ гээгдэhэнээ хуу мэдэжэ абадаг, тиигээд үглөөдэр хайшан гээ hаа ехые хэхээ, хайшан гээ hаа түрүү hуури эзэлхээ бодолгые гаргадаг. Энэнь бригада доторой мүрысөөндэ ехэхэн туhа болодог байха юм. Юрэнхыдөө Цырен Дамбаев мүрысөөгүйгөөр ажаллажа шададаггүй юм,—гэжэ нүхэр Бадмаев хэлэнэ.

—Цырен Дамбаевай бригадын нилээд баялиг дүй дүршэл республика доторнай хүсэд таража шадаагүй гээшэ. Манай республиканска газетэнүүд болон Газартаряалангай Министерство hаналаа дүүрэн табидаггүй, «холошоодог» гээшэ бээ,—гэжэ нэгэниинь хэлэбэ.

—Дамбаев өөрөө Дымбрыловтээ атаархадаг хэбэртэйгшэ. Газетэнүүд дээрэ Дымбрыловэй хэhэн ажал ходо харагдаха, тиихэдэ Дымбрыловые ахихын тулада унаhан малгайгаа абангүйгөөр ажалладаг Дамбаевай амжалтанууд хомор үзэгдэдэг,—гэжэ нүгөөдэнь нэмээбэ.

Кударын аймагай хүтэлбэрилэгшэдэй иигэжэ хэлэхэнь буруу бэшэ. Талын баатарай магтаалта ажал бүхы республика дотор дэлгэрхэ ёhотой.

...Сүхын долгин бүри эршэтэйгээр эрьеэ нидхэрэн эбхэрнэ. Харгын хажуугаар аржайн буржайн мүндэлжэ байhан алтан шаргал таряан соо арбаад хорёод үхибүүд буртаг үбhэ түүжэ ябана. Тэдэнэй дунда мүнөөхи эсэгэтээ ябаhан эдир бишиихан хүбүүн ябалсаhан лэ байгаа ёhотой.

—Цырен Дамбаевай тариhан хойно баян таряан ургангүйгөөр яаха юм бээ,—гэжэ омогтой дорюунаар хашхаржа ябаа бээзэ.

Шэнэ таряан жэгдэ hайханаар нэбшын ногооронo. Кударын таряалан дээрэ шэмэтэй үрэжэлтэй ургасын байдал найр наадаяа дэлгэнэ. Социалистическэ мүрысөөнэй сог зали бадаруулжа, талын баатар Цырен Дамбаевай бригада алдар солоёо арбижуулан ябана.

Цэдэн ГАЛСАНОВ.

Кудара-Сомон—Улан-Удэ, июнь, 1946.

hуралсалай жэлдэ бэлэдхэлдэ эрид хубилалта хэхэ

Һаяхан БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет шэнэ hуралсалай жэлэй бэлэдхэл тухай Кабанскын аймагай арадай гэгээрэлэй таhагые даагша нүхэр Жамцараногой тоосоото элидхэл сонособо. Тиихэдээ Кабанскын аймагта 1946-47 онуудай hуралсалай жэлдэ бэлэдхэл хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байhаниие тэмдэглэбэ.

1945-46 онуудта hургуулиин наhанай хүүгэдые hуралсалда тон хангалтагүйгөөр хабаадуулhан, мүн хэдэн олон hурагшадай hургууляа орхиhон ба hурагшадай знаниин тон муу байhанhаа Кабанскын ажалшадай депутадуудай аймсовет ба арадай гэгээрэлэй таhаг шухала тобшолол гаргажа, hургуулинуудые шэнэ hуралсалай жэлдэ бэлэдхэхэ, нэн түрүүн бүгэдэниитын уялгата hуралсал тухай хуулиие бэелүүлхын тула зохихо хэмжээ абаагүй. Аймагай гэгээрэлэй таhаг багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ талаар ямаршье хэмжээ абаагүй. Заочноор hуража байhан багшанарай hуралсалайнгаа түсэб хэр зэргэ дүүргэжэ байhаниие хинадаггүй ба тэдэнэртэ туhаламжа үзүүлдэггүй байhаниинь тэмдэглэгдэбэ.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ тухай БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1946 оной апрелиин 12-ой тогтоолые Кабанскын аймгүйсэдком ба арадай гэгээрэлэй таhаг хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна.

1946 оной июниин 10-да аймагай 20 hургуулиин 8 hургуулинь түлээ бэлэдхэл эхилээгүй ба hургуулидаа түлөө шэрэлгые эмхидхээгүй байба.

Кабанскын дунда hургуулиин капитальна заhабари мүнөө хүртэр эхилээгүй. 19 hургуули жэжэ заhабари хэхэ ёhотой аад, зүбхэн 10-ниинь заhабарилгаяа эхилээ.

Туhаламжа хүргэхэ хэрэгтэй hурагшадта зорюулагдаhан гутал хубсаhа оёхо талаар колхозуудта ямаршье хүдэлмэри хэгдээгүй.

Тиимэhээ эдэ бүхы дутуунуудые дары усадхажа, hуралсалай шэнэ жэлэй бэлэдхэл эрхимээр ябуулха тухай Кабанскын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Номоловые ба гэгээрэлэй таhагые даагша нүхэр Жамсарановые уялгалhан тогтоол БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет гаргаба.

...ИЗКУЛЬТУРНИГАЙ БҮХЭСОЮЗНА ҮДЭРТЭ ЭРХИМЭЭР БЭЛЭДХЭЕ!

...юлин и 21-дэ физкультурнигай ...эсоюзна үдэр манай агууехэ ...тскэ орондо үнгэргэгдэхэ бай... Энэ үдэр хэдэн зуун мянган ...уд, басагад өөрынгөө Эхэ оро... хүсэ шадалые харуулхань.

...изкультурнигай Бүхэсоюзна ...ые манай республикын столи... физкультурнигуудай парад ...ур харбаан болон урилдаа ...сөөгөөр үнгэргэжэ тэмдэглэ...айна. Гадна энэ үдэртэ бэлэд... болгожо, бүхы эмхизургаа... колхоз совхозууд, МТС-үүд ...магай центрнүүдтэ физкуль...игуудай урилдаа мүрысөөн ...ур харбаан болохоор хараа...ба. Физкультурнигай Бүхэ...на үдэртэ аймаг бүхэнһөө 15— ...шалгаржа ғараһан физкуль...игууд июлиин 21-дэ Улан-... үнгэргэгдэхөөр бэлэдхэгдэ...айгаа спартакиадада эльгээг...ёһотой.

...сомольско ба физкультурна ...изацинууд болбол физкуль...гай Бүхэсоюзна үдэртэ бэ...хэ зуураа колхоз совхозууд ...мизургаануудтахи физкуль... коллективүүдэй хүдэлмэ... һайжаруулжа, тэдэниие шэ...ие шадабари мэргэжэлтэй ...сменүүдээр һэльбэжэ, ажал ...мэридэнь олониитые хабаа...ые оролдохо ёһотой.

...одуудта ба аймагай центр...э, колхозууд ба МТС-үүдтэ ...ьтурнигай Бүхэсоюзна үдэ...эрхим бэлэдхэлтэйгээр үн...э тухай комсомолецууд ба ...ьтурнигуудай суглаануу...нгэргэжэ, тус суглаануу...изкультурна хүдэлмэридэхи ...дунданууды усадхаха ту...лсэжэ, саашадаа өөһэдын...ганизацинуудтахи физкуль... хүдэлмэриие һайжаруулха зорилгые хараалха шуха...

...ультурна хүдэлмэридэ гол ...алынь юуб гэхэдэ, физ...рна коллективүүдэй эмхид...ь хүдэлмэри һулаар табиг... байна. Манай республика ...зуугаад шахуу колхозно ...ьтурна коллективүүд бай...даһан гэбэшье, тэдэ кол...үүдтэ 2—3 урилдаа мүры... бэшэ саг үргэлжын ту...үдэлмэри ябуулагданагүй. ...й физкультурна хүдэлмэ...эрхилхэ комитедүүд ба ...-эй айкомууд болбол кол... физкультурна коллекти... хангалтатай туһаламжа ...ггүй байна. Иволгын ай...эгэшье физкультурна кол ...хүдэлмэрилнэгүй. Тус ай...аһатай байхада санашадай ...н болоһонһоо бэшэ зунай ...р ямаршье хүдэлмэри ...даагүй. Мүн тэрэшэлэн Хориин ба Бичурын аймагуудта физкультурна хүдэлмэри ехэ муугаар табигдаһан ба мүнөө хүртэр тус аймагуудта нэгэшье хүн ГТО ба БГТО гэһэн значогуудые абаха нормые үгөөдүй. Улан-Удын „Локомотив", «Большевик» гэхэ мэтын спортивна обществонуудай хүдэлмэридэ нилээд ехэхэн дутагдалнууд байха юм. Эдэ обществонууд өөһэдынгөө гол хүдэлмэриие олониитын дунда табихын орондо нэгэ хэдэхэн спортсменүүдэй хүдэлмэреэр хамаг бүхы ажалда хизаарладаг байна. Иимэһээнь шэнэ шэнэ физкультурна хүсэнүүд урганагүй.

Комсомольско ба физкультурна организацинууд болбол эдэ бүхы дутуу дундануудаа дары сагаа усадхажа, физкультурна хүдэлмэридэ олон тоото залуушуудые хабаадалсуулжа, физкультурна коллективүүдэй эмхидхэлэй хүдэлмэриие үндэр дээрэ табиха яашагүй шухала болоно. Гэхэтэй хамта, комсомолецууд болбол өөһэдынгөө эмхизургаануудтахи физкультурна коллективүүдэй хүдэлмэридэ анхаралтай һайнаар хандажа, физкультурна талмай ба спортивна городогуудые байгуулха ябадалда оролдохо уялгатай байна. Энэ жэлэй эсэстэ бүхы аймагуудай центрнүүдтэ ба колхоз совхозуудта эрхэ бэшэ физкультурна талмайнууд байгуулагдаха ёһотой ба тэдэнь тусхай хэрэгсэлнүүдээр хангагдаһан байха ушартай.

Комсомольско ба физкультурна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол һур харбаан, бүхэ барилдаан, мориной урилдаан, уһанда тамаралга, буудалгын мүрысөөнүүд, гимнастика гэхэ мэтын шухала спортнуудые олон нийтын удхашанартай болгохын түлөө оролдохоёо мартаха ёһогүй. Олониитын дунда физкультурна хүмүүжэлгын хүдэлмэриин удхашанар тухай элидхэл ба лекцинүүдые үнгэргэхэ, манай ороной алдарта физкультурнигуудай амжалтануудтай танилсуулха — энэ ажал болбол комсомольско, физкультурна организацинуудай нэгэн шухала хүдэлмэринь мүн болоно.

Манай комсомолецууд болбол нүхэр Сталинай физкультурна хүмүүжүүлгын удхашанар тухайда советскэ ороной хүсэ шадалые батата бэхи болгожо, тэрэниие дайсан этэгээдһээ хамгаалан бодохоор „элүүр энхэ ба хүхюун сэнгүү" хүнүүдые хүмүүжүүлэн болбосоруулха уялгатай гэжэ хэлэһыень мартаха ёһогүйбди.

М. ГАСЬКОВ,
ВЛКСМ-эй обкомой сэрэгэй хүдэлмэриин талаар секретарь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын хүдөө-ажахын техникумэй дүүргэлтын курсын студентка А. М. Малыгина ба колхозник Балжир Шогинов гэгшэд үрэ жэмэстэ модонуудые «Улаан Эрхириг» колхозой сад соо харууһалжа байна.
И. Красанцевай фото.

ҺАНАА АМАРААР ҺУУҺААР

Усть-Баргузин поселогто томохон загаһанай завод, золотопродснаб, пароходой пристань гэхэ мэтэ ажаүйлэдбэриин олон предприятинууд ба бусад организацинууд бии. Эндэ хэдэн олон хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажалладаг юм. Гансахан загаһанай завод мянга гаран хүдэлмэришэдтэй байна.

Тиимэһээ Усть-Баргузин культурна болбосон байдалтай ажаүйлэдбэриин поселок байха ёһотой болоно. Теэд поселогоо культурна болбосон болгохо, хүдэлмэришэд ба албахаагшадые культурна талаар эрхимээр хангаха бүхы арга-боломжотой байһаншье һаа, ямаршье хүдэлмэри энэ талаар ябуулагданагүй. Загаһанай заводой директор ба бусад организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ тон шухала хүдэлмэриие һүүлэй ээлжээндэ орхеод, һанаа амархан һуужа байхань гайхалтай.

Усть-Баргузинай Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэдэ модон тротуарнуудынь эбдэршэһэн һандаршаһан байха юм. Тэндэ „Энээгүүр ябадал аюултай" гэһэн соносхол үнинэй үлгэхэдэ болохо байгаа. Юундэб гэхэдэ, гансал гутал хубсаһа хахалха хандилхаһаа гадна, хүл гараашье хухалжа болохо юм. Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсын 200-гаад метр болохо эбдэрхэй тротуарые заһахын тула тон бага хүдэлмэриин хүсэ, мүнгэн зөөри ба материал хэрэгтэй. Энээниие залуушуудай хүсөөр воскресннигүүдые эмхидхэжэ заһабарилхадашье болохо байгаа. Теэд эндэхи партийно-комсомольско организацинууд ба поселково совет ямаршье хэмжээ абанагүй.

Баһа эндэ гүрэнэй загаһанай заводой хүдэлмэришэдэй байдаг барагууд баран һандаршаһан ба ямаршье түхэл шэнжэгүй болошоһон байдаг. Эдэ барагуудай дотор харанхы, муухай ба газаагууран шье бог шорой дүүрэн, антисанитарна байдалтай һуудаг байна. Заводой дирекци хүдэлмэришэдэйгээ условиие һайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа огто табинагүй. Барагуудые заһабарилхаһаа байтагай доторонь үни сагай сагаадаг-данагүй.

Энэ поселогто Кировэй нэрэмжэтэ клуб гэжэ бии юм. Энэ хадаа хүдэлмэришэдэй культурна эрилтые хангаха тон гансахан газарынь болоно. Теэд энэнь клубай ямаршье шэнжэ шарайгүй юм. Клубта ходо харанхы, муухай, эмхи гуримгүй байдаг. Самодеятельностиин кружогууд муугаар хүдэлмэрилдэг. Уншалгын зал байхагүй. Зарим нэгэн ушар боложо нэгэ үзэгдэлтэй зүжэг наада харуулдаг юм. Бусад концертнэ программа гэжэ байдаггүй. Радиоузел бии аад, огто хүдэлмэрилнэгүй. Энэ хадаа заводой директорэй энээндэ һаналаа табижа һонирходоггүй байһанһаа болоно.

Заһабарилхын тула баһал мүнгэн зөөри ба хүсэ ехэ хэрэгтэй бэшэ юм. Загаһанай заводой хүтэлбэрилэгшэд энээндэ ямаршье һаналаа табижа һонирходоггүйһөө боложо хүдэлмэришэд ба нютагай зон хадаа радио шагнажа, СССР дотор ба хилын саана боложо байһан һонинние шагнаха аргагүй байна.

Дээрэ тоологдоһон бүхы дутуунуудые зайлуулжа болохо байбашье, эдээндэ хэншье һаналаа табинагүй, загаһанай заводой партийна, комсомольско организацинууд энээндэ һонирхоногүй.

Усть-Баргузинай бүхы предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй тон ехээр анхаралаа табижа поселогойнгоо байдалые культурна болгохо ба хэдэн зуун хүдэлмэришэдэй байрые һайжаруулха, тэдэнэй культурна эрилтые эрхимээр хангаха саг тулаа.

В. Ринчинов.

...АХЫН АЙМАГҺАА БЭШЭГҮҮД

КАЛАНДАРАШВИЛИИН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗДО

...дулаахан үглөөгүүр байба. ...ультурно-гэгээрэлэй таһагые ...нүхэр Макаровтай Баянгол нюо гэжэ Орлигһоо мордобобди. ...гээшэ ажал хүдэлмэриин ...зохистой нютаг юм"—гэжэ ...рии тэмдэглэбэ. Тэндэнь га... янзын эдеэн ургадаг байна. ...саашаа харгынь хадаая ...бо. Модо бургааһанай заб...элтэ мориной ябаха нарин... харгы байна. Шаргаар яба... бэрхэ хэсүү байгаа юм. ...аан туяа газарай нюргые ...гоё һайхан болгоно. Эндэ ...н эбэр, болдог дабаанай ...анһаа сүлөөлэгдэн, хагдан ...нгөөр боролон харагдажа ...й.

...дабаанай оройдо гарахань ...э байба. Хоёр үндэр хада...бшууда тогтоһон „Улаан ...жэ колхозэй фермэдэ хүрэ...н. Эндэ нэгэ унжагар ото ...Тэрэ гэрынь нэгэ эрмэгтэй ...хада ехэ уран шадамараар ...байгаа. Гэрынь хоёр таһаг... үбэлдөө һуухаар дулаалаг...өөдэнь намар зунай сагта ... Гэрһээнь тээ холо зоомол ...бидэнэр тэрээндэ моринойн...уябабди. Минии нүхэр „Та ...жолооё буруу уябат" гэбэ. ...дахин бурят янзаар тоон... „Буруу байна даа",—гэ... хэлээшээл дабтан байба. ...буруугаар уяһанаа огто ...ббаб. Тэрэ хүн намда хэ... Сэргын гурбан хэршэлээн ...ь „бурхан" дүнгэхэ, дунда... түрэлтэ неед, эгээ доодо... барлаг зон моринойнгоо ...ушартай юм гэбэ. Би мо...олооё эгээл дээдэ хэршэ...эһэн байгааб. Хожомынь ... нютагта би тэрэ түүхэ ...н домог мэдэхэ хүнһөө

—Урда балар сагта хэрбээ сэргын модо галда түлэбэл ехэ нүгэл байгаа юм. Сэргын сээр гэжэ олон байдаг гэбэ.

Теэд, энэ хэлэһэнь үнэн байба. Колхоз һаяхан тоггожо, айлай гэрнүүдые хамталхада эндэ тэндэ орхигдоһон ганса ганса сэргэнүүд мүнөөшье хүртэр бии. Эндэ айл байһан юм хаям гэжэ сэргэ хараад мэдэхээр байба. Сэргэ тухай ганса бурят зон иигэжэ хэлэдэг бэшэ юм. Баһа якут зондо иимэ ёһо гурим байдаг. Тэдэнэр „сярга" гэжэ нэрлэдэг. „Сылгы исяхсвтя Джесегэй аяы" гэдэг „заян" тэрэниие далдална гэлсэдэг.

Урда хаанта засагай байха үедэ тэрэ „заяае" гомдохоохоһоо ехэ айдаг байгаа. Мүнөө якут зон эрдэм культуратай боложо, сэргэ тахиха гэхэ мэтын хуушанай бөөгэй ёһо заншалые орхиһон байна. Энэ нүхэртэй үдэшын хоол барижа, би һунгалтын тухайда хөөрэлдэжэ, бюллетеньнүүдые хуруулаа бэлэйб.

Тэндэхи фермэдэ һарлаг үхэрнүүд байдаг. Һайн харууһатай дээрэһээ тэдэнэр бултадаа тобир тарганууд байгаа. Хонолго хэжэ бодоод, хойто үдэрынь ялганама гоё зэд сабада июураа угаажа эдеэ хоол барибабди. Эдеэ хоолойнгоо удаа үглөөнэй улаан наранаар Баян Голой дабаа дабабабди.

Хоёр модоной газарта ошоод ябахадаа нэгэ бооринн эрмэгтэ утаанай гаража байхые харабабди. Хажуудань ерэхэдэмнай аяншанай хонолго хэһэн мүр байба. Ахын зон ямаршье шанга хүйтэндэ „гэгээн сэнхир дайдада саһаар дэбисхэр, үүлээр хүнжэл хэжэ унтаха юм",—гэжэ хани нүхэрни хэлэбэ.

Айлһаа хоёр модоной газарта хонолго хэһэн ушар минии нүхэрэй үгын үнэн байһыень батална. Саашаа 20 модон ябажа, нэгэ үндэр хадын эрмэгтэ ерэбэбди. Хадын доохоно Каландарашвилиин нэрэмжэтэ колхозой байшангууд харагдаба. Хадын эгсэ оруу нүхэр Макаров морёо хазаарһаань барижа хүтэлэн оробо. Сомоной советэй түрүүлэгшэдэ оробобди.

Тэндэ бурят зангаар эдеэ хоол барижа, һургуулиин байшанда ошобобди. Тэндэ агитпункт эмхидхэгдэһэн байгаа. Хана бүридэнь вождьнорой портредүүд болон плакадууд, лозунгнууд, олон байба. Каландарашвилиин нэрэмжэтэ колхоз Ахын аймагай тон томо колхозуудай нэгэниинь юм. Дайдань ехэ урин дулаан амисхалтай байдаг. Жалга соогуур урдажа байһан уһаниинь ходоодоо хүрэдэггүй. Тиимэ байһан дээрэһээнь үбэлдөө манаран байдаг.

Хабартаа эндэ овес болон огород таридаг заншалтай. Нүхэр Макаров Орлигто бусаба. Би колхозой дэргэдэхи эхин парторганизациин секретарьтай Алаг-Шулуунай һунгалтын участок ошохоёо гарабаб.

Наранай баруулжа байхада эдеэ хоол барижа, эмээл мореор хатаран табюулжа ябабабди. Нэгэ мүрэнэй эрье дабажа ябахадамнай Патархеев үбгэнэй нохой хусаба. Хамта ябаһан Иши Доржиевэ энэ хадаа „манние урина" гэбэ. Эрьеэд харахадамни, нэгэ хүн малгайгаа абаад, маниие даллажа байба. Гэдэргээ бусажа үбгэнэй газаа ерэбэбди. Тэрэ үбгэмнай фермые даагша байба. Үбгэн Патархеев социалистическэ мүрысөөндэ абаһан уялгаяа дүүрэн гүйсэдхэһэн байба. Оролдосотой ажаллаһан дээрэһээ адуу малайнгаа түсэбые түгэс дүүргэһэн тэрэ хүн һайн үдэртэ бэлэдхэһэн байжа бидэниие хүндэлбэ.

Тэндэһээ Алаг-Шулуун гэжэ газарта ошохоёо саашаа мордобобди, 5—6 модондо хада ойтой газараар ябажа хүрэжэ ерэбэбди.

Агитпунктые даагша нүхэр Пронтеева бидэниие энеэбхилэн угтаба. Гэрынь ехэ һайханаар шэмэгдэһэн, үглөөдэр ерэхэ һунгагшадые хүлеэн байба. Тэндэ холын гүүртэнүүдһээ һунгалтада ерэһэн нүхэдүүд столоводо хоолложо, улаан буланда наада эмхидхэнэ. Наанда тэдэнэр гоё һайн хубсаһаяа үмдэжэ ерэһэн байгаа бэлэй. Басагадынь бултадаа томо улаанууд шүрэ зүүһэн ба сарбуунуудтаа мүнгэн бугаагтайнууд байба. Нэгэ зарим ангуушад хэдэн хоногто агнаад, һунгалтын урда үдэр бусажа ерэһэн байба.

Наадaнай гэртэ орожо зугаа дуунь шагнабабди. Олонхи дуунуудынь агнуурин ябадалай ушар тушаа байба. Нэгэ хэдэн дуу би бэшэбэб:

Үлэнтын хойто зуданда
Үлэн буга дуудана.
Дуудан даршан байхыень,
Ойро ерэжэ ойлгоёл,
Шадар ерэжэ шагнаял.

***

Хада дээгүүр ябахадь
Хандагайн түбэреэн дуулдана,
Ханатай гэртэ ерэхэдэ
Наадaнай түбэреэн гарана.

Үглөө болтор наада хэжэ, бултадаа һунгалтаяа эхилээ бэлэй. Һүниин 12 сагта бюллетеньнүүдээ үзэбэбди. Һунгагшаднай бултадаа Эхэ оронойнгоо сэсэглэн мандалын ба баяжан түбхинэхын түлөө дүнүүдээ үгэһэн байба.

Тэрэ һүниндөө һунгуулиин участогай комиссиин түрүүлэгшэ ба секретарьтайнь гурбуулан эмээл морёор харайлгабабди. Комиссиингаа түрүүлэгшэтэй сомоной советтэ орожо, һунгалтын дүн тухай телефоноор дамжуулхаяа арбаад модо байһан Орлигто ерэбэбди. Тиигээд тэндэһээ һунгалтынгаа дүнгые дамжуулһан байнабди.

Хойто үглөөниинь хоёр сарнуудые шарганuудта хүллэжэ, Баян—Голой дабаае дабабабди. Морёор тэрэ дабаа дабаха бэрхэтэй байгаа. Манай шаргануудые хоёр мүнинхэ томо сарнууд хадын оройдо хашалангүйхэн жудхэжэ гарашаба. Хадын оройһоо моридуудаа шаргануудтаа хүллэжэ саашаа буубабди.

Үглөөдэрынь эртэ үглөөгүүр Ахын аймагта һунгалта һайн дүүрэбэ гэжэ радиогоор Улан-Удэһээ диктор соносхобо.

Бидэнэр Улан-Удээ бусажа ерэхэ гэжэ тэндээ түхеэрэбэбди.

Р. ТУГУТОВ.

Жамсо Тумунов

САГААН ДАМДИНАЙ БАЯР

(„Сүхэ-Баатар" гэжэ поэмэһээ отрывок)

Шубуун гарабал—дуутай,
Хүн гарабал—нэрэтэй
(Аман үгэ)

1

Сагаан һайхан зан абаритай,
Сагаан сэйбар шэг шарайтай
Сагаан Дамдин ахай нэгэтэ
Саһата харанхы һүниин тэгээндэ
Холын хамбыһаа бусажа ябахадаа
Хара һаарал хажар атанайнгаа
Хоёр һархагар бүхэниие түшөөд,
Хурмахан зуура унтаба һажаад...
Хада уулын ташалангаар
Харайлгажа ябаһаар зүүдэлбэ.
Бээтэ морёо алдажархёод,
Бэдэржэ ябаһаар зүүдэлбэ.

2

Зүг бүхэниие гэрэлтүүлһэн,
Зүбахис бүхэниие толотуулһан
Булад һүхэ олобо ха,
Буужа моринһоо абаба ха.
Торгон хурса эридэнь
Тодо эрдэниие хараба ха,
Үргэн хүдэр үнсэгтэнь
Үсэг бэшэг уншаба ха.
Эрэ хүндэ эритэ байнаш гэжэ,
Эрхитэ хүндэ эрдэни байнаш гэжэ,
Ара нюргандаа һүйбадаба ха.
Абан харайлган ябаба ха.

3

Алдаһан морёо оложо,
Алтан дэлһыень һэмнажа,
Толотомо һүхэеэ магтажа,
Торгон эриечь аршажа,
Садатараа баярлан байтараа
Сагаан Дамдин һэрибэ ха...
Оболзон байһан хүр саһан
Олигой хүйтэн жабар хоёрһоо
Ондоо юумэн үзэгдэнэгүй.
Ара эбэрһээнь жагнаһан ябаһан
Аяма дулаан хоер бүхэнһөө
Аятай юумэн һанагданагүй.

4

Уһатажа ябаһан алаг нюдэеэ
Ута хамсынгаа үһэндэ аршан,
Дахин дахин Дамдин ахай
Дайда дэлхэйе шэртэн ябэна.
Һолонго татаһан газарые хараа гү?
Һолонготожо хэбтэһэн һүхэ бэдэрээ гү?
Алдаад бэдэрһэн морёо харууһалаа гү?
Али саһанда дарагдаһан харгы бэдэрээ гү?
Хайра гамгүй бордоһо саһан
Хойгуур урдуурнь шэдэлэн байна,
Хамбын тэмээнэй хара зэгдортонь
Хашарһа мүнгөөр һагажа няалдана.

5

Хэдэн хоногоо харгыда бараад
Хээрын аянһаа бусажа ерэхэдээ,
Тээрима дайдын бэрхэшээлые дабаад,
Тоонотo гэртээ хүрэжэ ороходоо,
Бүхэли миха эдижэ һууходаа,
Бүһэдэхи мүнгэеэ тооложо һууходаа
Аянда ябаад зүүдэлһэн зүүдэеэ,
Агта морёо бэдэрһэн зүүдэеэ,
Толотомо һүхэ оложо зүүдэлһэнээ,
Туяа татуулаад абажа зүүдэлһэнээ,
Унаган хүлэгөө бэдэрэн олоһоноо
Удаа дараагүй үгэлэн хэлэбэ.

6

Хажуудань һуудаг Ханда эхэнэрынь
Хара нюдэеэ нёлбоһотуулан байжа,
Зүүдэн зүнтэй гэгшэ бэлэйл,
Зүн зүйтэй гэгшэ бэлэйл,
Баян һайхан сагые угтая гэбэ,
Баяжаха жаргал ерэхэ гэбэ.
Саб сагаан шүдэеэ ялалзуулан,
Сагаан Дамдин һайхаар миһэрбэ,
Хаб хара нюдэеэ гилалзуулан
Ханда эхэнэрынь улайтараа энеэбэ.
Иигэжэ эдэнэр зүүдэеэ тайлбарилба,
Иигэжэ баяые хүлеэхэ гэлсэбэ.

7

Хүдөө талын нюргаяа дээгүүр
Хүгэн һалхин хүрилжэ наадана.
Үндэр хадын орьёл дээгүүр
Үдэтэ шубууд элижэ ниидэнэ.
Эршэтэ айраг хүхүүр түрижэ,
Эһэжэ бушхажа хөөһэтэн байна.
Эгээл иимэ һайхан сагта
Эрьежэ ерэбэ Дамдинда баяр,
Хүхэ ногооной долгитон байхада
Хүбүүтэй болобо Дамдин ахай.

8.

Хүршэнэрынь олоороо хүрэжэ реэбэ,
Хүбүүн үрыень хаража ханаба.
Халуун хоймороо үхибүүгээр гоёоһон
Ханда Дамдин хоёрые магтаба.
Хүхижэ байһан Дамдин ахай
Хүбүүнэйнгээ толгойе үнэдэн байжа
Һолонгото һүхэ оложо зүүдэлһэнээ
Һайрхан татажа тэдээндэ хэлэбэ.
Һайн зүүдэ зүүдэлһэн байгааш,
Һайхан үрэтэй болоо байнаш галдаж.
Хүршэнэрынь Дамдиниие хүхеэбэ баясаба,
Хүндын өөһоор магтаба тэбэрибэ.

9

Уралтама архи аягалаан болобо,
Уран хөөрөө дэлгээн болобо.
Аха заха үбгэд хүгшэд
Арюун юрөөлөө хэлэжэ эхилбэ.
„Шубуун гарабал—дуутай гэдэг,
Хүн гарабал—нэрэтэй гэдэг,
Эрдэнитэ һүхөөр зүгнүүлжэ гараһан
Эрхим хайрата бага үрэеэ
Эрын эрхим Сүхэ-Баатар гэжэ нэрлэгты!"
Эртын ёһоор үбгэд иигэжэ айлдаба.
Дүхэриглэн һуугаашад зүб галдан
Дүлэтэ галда архи үргэн бариба.

10

Дамдин Ханда хоер баясажа,
Дала нaя наһатанда дохибо.
Хайрата үрөө урдаһь абаашажа,
Халуун юрөөлыень хүлеэжэ байба:
„Һайн хүн болоорой", Сүхэ-Баатар,
Һайхан хэрэг бүтөөжэ ябаарай!
Шулуунда бү тороорой, Сүхэ-Баатар,
Шуу хаха сохижо гараарай.
Аюул бэрхэшээлһээ бү айгаарай,
Арадайнгаа гасалание бү мартаарай!"
Сүхэ-Баатарые үбгэд иигэжэ юрөөбэ,
Сүхэ-Баатар нэрээ иигэжэ нэрлүүлбэ.

11

Ургамалта амидаралта газар дээрэ
Унаган гүүлжэ гараһан хойноо
Унуулха хүлжэхэнь ойро бэшэ аал!
Хүбшэ тайгада далхэй дээрэ
Хүн гүүлжэ түрэһэн хойноо
Хүмүүжэхэ үндыхэнь ойро бэшэ аал!
Урматай золтой Сагаан Дамдин
Ургажа хүбүүнэйнгээ туһада орожо
Удаан хүлеэжэ ядаагүй.
Хаябшата түургата гэрээ барихадаа
Хамһалсаха туһалалсаха хүниие бэдэржэ
Харайлгажа гүйлгэжэ зобоогүй.

12

Арбана аладлажа гарахадаа Сүхэ-Баатар
Ардаг хүлэгые эмээллэдэг болобо.
Хориео хахадлажа гарахадаа Сүхэ-Баатар
Хони мал харюулдаг оолоо.
Баатарнууд тухайда үльгэр шагнажа,
Бараан үдэшые тэрэ үнгэргэнэ.
Хатуу арһата эрьюулгэ тойрожо,
Халуун үдэрые тэрэ барана.
Барилдажа носолдожо үетэн сасуутанаараа
Балсанта гараа шадал оруулна.
Аяглажа дуулажа хани нүхэдөөрөө
Аялгата хоолойгоо хонгео болгоно.

13

Халын горходой шууян байхада
Харьяа долгиинь хүбүүн һайшаана,
Үлир мойһоной сэсэглэжэ байхада
Үнэр хангалыень хүхюутэй анхилна.
Айлда ороһон шоные харахадаа
Алажа дараһайб гэжэ бодоно.
Улайда обтоһон хирээтэй дайралдахадаа
Унаса харбаһайб гэжэ сэдьхэнэ.
Тодо хара нюдэдынь ялалзажа,
Таб сагаан шүдэдынь толотожо,
Хүбүүн зүһөө Сүхэ-Баатар зүһэлбэ.
Хүсэ шадалаа Сүхэ-Баатар зангидаба.

14

Аяглан хүхин ябахыень харахадаа
Аба эжынь сэдьхэлээ ханана,
Амаран унтан байхыень үзэхэдөө
Альгата гараараа толгойень эльбэнэ.

Нара ногоогоор бидэниие жаргаагша
Наһанаймнай жаргал ши гээшэш гэнэ,
Утаата тоонотo гэрымнай сэнгээгшэ
Урматай золтой үрэмнай гээшэш гэнэ.

Талын уужамда галнууд улалзана,
Талын харгынууд хотирон зуралзана.
Сэнхир огторгойдо һара һамарна,
Сэбэр агаарта булжумуур жэргэнэ.

Баяраар угтаба

Иволгын аймагай „Коминтерн" гэжэ артелиин колхозникууд Улаан Армиһаа табигдажа ерэһэн сэрэгшүүдые тон ехэ баяртай угтаба.

Улаан Армида алба хэжэ, немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүү дайнда хабаадалсаад, Эхэ оронойгоо түлөө, эрхэ сүлөөгэй түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ, правительствын үндэр шагнал орден ба медальнуудаар өөһэдынгөө үбсүүе шэмэһэн 40 гаран сэрэгшүүд түрэл колхоздоо бусажа ерээ.

Байгша оной июниин 17-ой үдэр колхозно клубта үбгэд хүгшэд түрүүтэй олон колхозникууд сугларжа, Улаан Армиһаа табигдагшадые угталгын баярай суглаа үнгэргэһэн байна. Энэ суглаае колхозой парторг нүхэр Жамбалон нээхэ зуураа, дайнай боложо байһан жэлнүүдтэ эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр колхозникуудай ажаллаһан, тэдэнэй политическэ дэбжэлтэ тухай тобшохоноор хөөрэһэн байна.

Энээнэй һүүлээр колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыренов гэгшэ армиһаа табигдажа ерэһэн нүхэдтэ ба суглаанда хабаадагшадта колхозойнгоо урда байһан ажахын зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ зуураа, шэнэ Сталинска табанжэлээр колхозой урда табигдаһан зорилгонуудые эрхимээр дүүргэхын тула социалистическэ мүрысөө бүри дэлгэрүүлжэ, эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхые уряалба.

Нүхэр Цыреновэй элидхэлэй һүүлдэ Улаан Армиһаа табигдагшадай зүгһөө хэдэн хүн үгэ хэлэжэ, амгалан сагай үедэ түрэл колхоздоо хамаг хүсэ шадалаараа ажаллажа, дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түсэбые гүйсэдхэлгэдэ ба үлүүлэн гүйсэдхэлгэдэ шармайн оролсохо байһанаа мэдүүлбэд.

Суглаанай эсэстэ сайлалга болоод, үүрэй сайтар наада зугаа эмхидхэгдэв.

Р. ДАШИЕВ.

ҮНЭТЭ ҮҮСХЭЛ

Сэлэнгын аймагай тамчын сомонoй Молотовой нэрэмжэтэ колхозой комсомольско организациин үүсхэлээр июниин 30 хүртэр набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ декадник эмхидхэгдэбэ.

Комсомолецуудай үнэтэй үүсхэлые энэ колхозой правлени ба партийна эхин организаци ехэ баяртайгаар хүлеэжэ, тэдэнэртэ халуун туһаламжа хүргэнэ.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Зоригтуев болбол комсомольско эхин организациин секретарь нүхэр Мункдевтай набшаһа бэлдэхэ газар шэлэжэ, тэрэнэй хүдэлмэриин түсэб зохёоһон байна.

Июниин 20-ой үдэр 20 залуушуулһаа бүридэһэн комсомольско бригада хүдэлмэреэ эхилбэ. Эдэнэр декада соо хэдэн зуун центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ байна.

Тус колхозой комсомольско организациин үүсхэл болбол зохистой саг соо, мүнөө үедэ эдэ тэжээлнүүдэй шанарань һайн ба үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин урда эхилэгдэһэн байна.

Тиимэһээ, манай республикын бүхы комсомольско организацинууд болбол эдэ комсомолецуудай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ хаа хаанагүй энэ хүдэлмэрие үргэн далай сатайгаар эмхидхэхэ ёһотой.

Н. МУНКОЕВ.

Армиһаа табигдагшад жэшээтээр ажаллана

Баунтын аймагай партийна, советскэ эмхизургаануд гурбадахи ээлжээндэ сэрэгэй албанһаа табигдажа ерэгшэдые угталгые һайнаар эмхидхэжэ шадаһан байна.

Сэрэгэй албанһаа бусажа ерэгшэдые бараниинь эдеэ хоолой карточкаар хангаһан ба үшөө нэмэлтэ эдеэ хоолой зүйлнүүд үгтэһэн байха юм. Тэдээндэ 96 килограмм мяха, 337 килограмм гурил ба хилээмэ, 4000 килограмм харгаабха гэхэ мэтэ зүйлнүүд үгтөө. Гадна 5100 түхэриг мүнгэн туһаламжа үгтэһэн байна.

Энэ анхаралдань харюу болгон сэрэгэй албанһаа табигдажа ерэгшэд амаралтынгаа удаа ажалда ороод, фронтовой янзаар хүдэлмэрилжэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлана.

Жэшээлхэдэ нүхэр Чердаков сэрэгэй албанһаа бусажа ерэхэтэйгээ хамта Троицко прийскэдэ алта малтагшадай бригадираар ороһон байгаа. Тиигээд энэ нүхэрэй эмхитэй бригада һүүлэй гурбан һарын туршада даалгабаряа үргэлжэ 200 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ. Мүнөө энэ нүхэр хүтэлбэрилхы тушаалда дэбжүүлэгдэжэ, прийсковой комитедэй түрүүлэгшэ болгогдоод байна.

Тэрэшэлэн нүхэр Иванов ба бусад һайнаар ажаллана.

Шэн зоригто ажал

Май һарын хүдэлмэриин түсэбые үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө ВКП(б)-гэй областной комитедэй бюрогой ба БМАССР-эй Совминэй тогтоолой ёһоор республиканска Хүндэлэлэй Доскада бэшүүлһэн түрүүшүүлэй нэгэн болохо „Бурмонголлес" трестын системын түрүү организацинуудай нэгэниинь Ээриин мехлесопункт болоно.

Тус коллектив (директорынь нүхэр Белинский, парторгынь нүхэр Сотов) болбол 1946 оной май һара соо Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ илажа гаран, СССР-эй ой модоной ажаүйлэдбэриин Министерствын хоёрдохи зэргын шан болохо 25 мянган түхэриг мүнгэн шан абаба. Тэрэшэлэн тус коллектив болбол СССР-эй ой модоной ажаүйлэдбэриин Министр нүхэр Салтыковой нэрэһээ баярай телеграмма абаба.

Мүнөө тус мехлесопунктын коллектив июнь һара соо май һарада туйлаһан амжалтаа бэхижүүлхын тула шармайн тэмсэжэ байна.

К. СКВОРЦОВ

Шононуудые олоор алаха

Шоно хадаа манай социалистическэ малажалда ехэхэн хоро үзүүлдэг байна. Хараад үзэбэл 1946 оной ажахын жэлэй захалкаһаа хойшо республика дотор 369 толгой моридые, 320 толгой хонид ба ямаадые, 689 эбэртэ малые шоно эдиһэн ба шархатуулһан байна. Тэрээнһээ гадна шоно хадаа ой тайгаар ябаһан үнэтэ арһатай ба һайн мяхатай зэрлиг ангуудые тоолошогүй олоор барижа эдидэгынь хэндэшье элитэ.

Тиимэ дээрэһээ хүдөөгэй ажалшан бүхэн, илангаяа ангуушад, шононуудые үгы хэхэ ябадалые тон шухала дээрэ тооложо, тэрэнэй хойноһоо агнуури эмхидхэхэ ба хабар, тэдэнэй гүлгэлхэ сагта эшээнүүдыень үгы хэхэ ябадалые һайнаар эмхидхэхэ ёһотой.

Хэжэнгын аймагай 60 наһатай нүхэр Доржи Базаров май, июнь һарануудай туршада шонын 5 гүлгэ алаһан байна. Мүн нүхэр Артем Павлов мэнэ һаяхан нэгэ ехэ шоно алажа, арһынь аймагай „Заготконтородо" тушааба.

Э. ПИЛЬМАН.

МИНИИ ТҮСЭБ

Дайнай хүшэр хүндэ үдэрнүүд үнгэржэ, илалта түгэс советскэ арад өөһэдынгөө ажабайдалые дайнай урдахида орходоо улам сэнгэлиг, улам жаргалтай болгохын түлөө оролдосотойгоор ажаллажа байна.

Советскэ Союзай гражданин бүхэнэй урда шэнэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан агууехэ байгуулалтада өөрынгөө шадабарие бүрин түгэс угэхэ нангин үүргэ табигдаба. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн байлдаанда хабаадалсажа, армиһаа табигдажа, нютагтаа бусажа ерээд байһан минии урда мүн баһа иимэ нангин үүргэ табигдана.

Эгээл түрүүндэ бурят-монгол арадайнгаа эрэлхэг баатар хүбүүдэй дайнай газарта харата дайсантай хатуу шэрүүнээр тэмсэһэн тэмсэлыень харуулһан пьесэ бэшэхэ һанаатай ба дайнай газарта ябахадаа бэшэһэн „Наранай орохо зүг тээшэ" гэһэн рассказуудайнгаа сборнигые хэблэлдэ бэлэдхэхэ хүсэлтэй байнаб.

Гражданска дайн байлдаанай үедэ Бурят-Монголые харин булимтарагшадһаа ба сагаан гвардеецүүдэй үлэгдэлнүүдһээ сүлөөлһэн тэмсэлые харуулжа, 1940—1941 онуудта бэшэжэ эхилһэн „Нойрһоо һэриһэн тала" гэжэ романаа 1947 оной туршада дүүргэхэ һаналтайб.

Одоо минии бэшэһэн „Сүхэ-Баатар" гэжэ поэмэ хэблэлдэ бэлэдхэгдэжэ байна.

Жамсо ТУМУНОВ.

Цэдэн Галсанов

ЦЫРЕН ДАМБАЕВТА

(Магтаалай үгэнүүд)

„Мүнөө жэлдэ минии бригадын трактор бүхэн 1000 гектар хахалха уялгатай. ."

(*Цырен Дамбаевай үгэһөө*).

Кударын дуулим талаараа
Хүрьһэ урбуулан ябааша,
Хүхюутэй уран дуугаараа
Хүндэ суурхуулан ябааша

Залуу бригадир Дамбаев,
Замайш һайхые магтанам.

Мянга—мянгые хахалха—
Манай түсэб энэ гэжэ,
Мүрысөө шүүжэ абаха—
Манай зориг энэ гэжэ

Унаһан малгай абангүй
Урилдажа мүрысэнэш.

Аажам Кудара нютагаа
Алтан таряагаар бүрхөөхэ,
Аглаг түрэлхи Бурядаа
Алдар зоригоор бүрхөөхэ

Хатуу нангин хүсэлдэшни
Ханан баясан дууланам.

Тарган хара гаварые,
Тоһобушхатар элдэхэ
Табан жэлэй түсэбые
Тодо һонороор дүүргэхэ

Талын оньһошо дархашуул
Танай дундаһаа ургана.

Урданай һайхан заншалаар
Ород басагад хүндэлжэ,
Уран хурганай үзүүрээр
Улаан каравай үргэжэ

Алдар солышни дуудахал,
Ашыш иигэжэ хүрюулхал.

Холшор бурят басагадууд
Хурзын дээжэ аягалжа,
Хонгор малаан үбгэдүүд
Хонин төөлэй табижа

Духаряануудаа барингаа
Дурышни юрөөн дуулахал.

Хүсэтэ орёо машинын
Холошо жолоо баряаша,
Кударын дуулим талые
Хүдэр гараараа таряаша

Залуу бригадир Дамбаев,
Замай ууджамаар алдаршыш!

Кудара-Сомон,
июнь, 1946.

ҮХИБҮҮД ЮУ УНШАХАБ?

Бурят-монгол хэлэн дээрэ үхибүүдэй ном гараха ябадал эхилһээр арбаад жэл болоно байна. Энэ үе соо бурят-монгол уранзохёолшодой зохёоһон хэдэн номууд ба тэдэнэй найруулһан таба-зургаан үльгэр онтохонууд болон ородһоо оршуулһан хэдэн номууд хэблэгдэһэн байгаа.

Эхэ ороноо хамгаалха дайн эхилһэнһээ хойшонхи энэ табан жэл соо бурят хэлэн дээрэ үхибүүдэй ном гараагүй шахуу байна. Тиихэдэ энээнэй урда хэблэгдэһэн хэдэн номууд мүнөө олдохоёо шухаг болонхой.

Мүнөө үхибүүдые долоо наһанһаа бэшэгтэ һургажа, жэл ерэхэ бүри хэдэн мянгаад уншагшад бии болоно байбашье, тэдэнэй уншаха ном байдаггүй байна. Колхозууд, тосхонууд бүхэндэ үхибүүдэй ясли ба сэсэрлигүүдые эмхидхэхэдэ, хамагай түрүүндэ үхибүүдэй ном хэрэгтэй болоно гэһэн тон зүб эрилтэнүүд орожо байна.

Гадна, үхибүүдэй эрдэм шудалха ябадалай амта таниха ба тэрээниие һонирхохо болон һургуулида үзэһэн зүйлнүүдээ ойлгохо ябадалдань туһаламжа боломоор номууд мүнөө хүртэр зохёогдожо бии болгогдоогүй ба оршуулагдаашьегүй.

Манай советскэ хүмүүжүүлэгшэдэй зорилго болбол „... культурын хара хүдэлмэришэдые бэшэ, харин мастернуудые бэлэдхэхэ... гэрэй хэрэгэй богоолнуудые бэшэ, харин урашуудые ба зохёогшодые бэлэдхэхэ ябадал мүн болоно". (М. Горький).

Ушар иимэһээ эдэ зохёогшод ба урашуул болбол ном бэшэг шудалхаһаа гадна, юумые бодохо өөһэдын бодолтой, өөһэдөө ухаагаа гүйлгэжэ шадаха байха ёһотой. Энээнэй тула хуушан үльгэр түүхээр хизаарлаха бэшэ, харин хилбархан аад эрдэм ухаанай гоё һайхан зохёолнуудые, эрдэмэй ёһондо таарасатай ерээдүйн байдал, байгаалиин бидэнэй мэдэлэй боложо шадаагүй зүйлнүүд гэхэ мэтэнүүд тухай үхибүүдэй номуудые ехэ һониноор ба зугаатайгаар зохёожо ба оршуулжа, тэдэнэй фантазиие хүгжүүлхэ болон бэрхэшээлнүүдые дабаха, тэрээниие шиидхэхэ зүб методүүдые бэдэржэ ба шэнжэлжэ һураха хэрэгые хангаха шухала.

Үхибүүдэй бага балшар наһанһаань хойшо үгэ хэлыень баяжуулха шухала байна. Энээнэй тула хүхюун ба зугаатай номуудые зохёожо, үхибүүдэй хошон хурса хэлые хүгжөөхэ хэрэгтэй. Энэ талаар бурят-монгол арадай уранзохёолшо Хоца Намсараевһаа ондоо хүн мүртэй юумэ хээгүй гэхэдэ болохо байна.

Манай бурят-монгол арадай, агууехэород арадай ба дэлхэйн наука техникэ болон уран һайханай зохёон-байгуулагшад ба революционернүүд болохо агууехэ хүнүүдтэй манай үхибүүд заабол танилсаха ёһотой. Энэ талаар „Ленинэй бага наһан" ба „Ленин тухай рассказуудые" оршуулхаһаа бэшэ юумэ хэгдээгүй. Ородой ба гадаадын классигуудтай танилсуулхаһаа гадна, манай бурят-монгол арадай гайхамшагта хүнүүд Доржи Банзаров ба бусад тухай ургажа байгаа үе—социализм байгуулагшад мэдэхэ ба тэдэ болбол хүндэл адли хүн юм байна, тиимэһээ бидэшье тэдээн шэнги хүнүүд боложо шад... байнабди гэжэ ойлгохо ёһотой.

Манай Эхэ ороноо хамгаал... агууехэ дайн тухай ба энэ ... най эрэлхэг геройнууд тухай ... гэшье ном бурят хэлэн дээрэ ... байна.

Агаар ба уһан шэнгеэр эр... жэ байгаа үхибүүдэй номой ... рэглэлые тооложо барашагүй.

Эдэ асуудалнуудые шиид... газар болбол эгээн түрүүндэ ... рят-Монголой гүрэнэй хэблэл ... ВЛКСМ-эй Обком мүн болоно.

Тээд Бурят-Монголой гүр... хэблэл болбол 1945 ондо Х... Намсараевай — „Дүүдэй ба... гэжэ оройдоо гансахан ном ... гаһан байна. Мүнөө дайн д... жэ, манай бүхы арадай аж... амгалан сагай ажалда ороод ... хада үхибүүдэй ном гаргалга ... шэ бүхы шухала асуудалнуу... адли һуури эзэлхэ гэжэ ... һан—тэрэ үгы. Бурмонгизай ... оной түсэбэй ёһоор оройдоо ... лоон нэрэ үхибүүдэй ном га... дахаар хараалагдаһан гү, ал... хы түсэб соонь миил 2,4 пр... эзэлнэ. Энэ мүртөө 1946 он... һанһаа хойшо нэгэшье ном ... гаагүй.

Бүри гайхалтай ушар ... Бурмонгизай штат соо үхиб... ном гаргалгые ударидаха ... үхибүүдэй номой редактор ... лагдаагүй, энэ хэрэг өөрөө ... хэ ябадалда табигданхай.

Энэ болбол ВЛКСМ-эй Об... сэхэ ударидалга доро байг... рээнэй шухалын шухала ас... гэжэ һанаһан—тэрэ үгы.

ВЛКСМ-эй Обкомой сек... нүхэр Семеновһоо „үхиб... ямар ямар номууд мүнөө би... шэб, 1946 он соо ямар но... гаргагдахаар хараалагдаад ... наб?"—гэжэ асуухада, ... харюусана:

—Энэ хэрэг нүхэр Тых... мэдэлдэ байдаг.

Нүхэр Тыхеевагай урда... асуудалые табихада:

—Би тэрэниие һайн мэдэ... мүнөө бидэнэр пленумдэ ба... жэ сүлөөгүй байнабди. плен... хойшо тэрэ асуудал тухай ... хоходо болохо байха,—гэжэ ... сана.

Энэ ёһоор пленумэй һ... эдибхитэдэй суглаан гү, али ... нэгэн кампани эхилжэ. энэ ... гээр „һонирхохо" заб сүлөө... лохогүй хэбэртэй.

Манай уранзохеолшод б... зохёоһон тэды номуудыемн... монгиз гарганагүй гэхэ ю... хэдэ Бурмонгиз болбол п... фи номуудыемнай гаргана... жэ бүхы шалтагаануудаа т... дэ тохожорхино.

Энэ болбол шалтагаан ... Бурмонгизай хэблэлэй тү... үхибүүдэй ном гаргаха тал... хидхэлэй хүдэлмэрие ... үзээд байхада, энэ асууда... той анхарал табяагүйнь ...

Бурмонгиз ба ВЛКСМ-эй ... мой зүгһээ уранзохёолшод... дурадхан хэлэжэ үгэхэ, ... техническэ ба бусад болбос... удхатай темээр үхибүүдэй ... хёохо ябадалда инженерно-... ческэ ба научна хүдэлмэрил... болон багшанар мэтын мэр... тэдые хабаадалсуулха уша... мартагданхай.

Ушаар иимэһээ, үхибүүд... хэблэхэ тухай асуудалые бэ... сад шухала асуудалнуудтай ... ехэ үргэнөөр ба хатуугаар та... энэ хэрэгые шиидхэхэ саг ...

Ц. ЦЫБИ...

Советскэ Союзай һонин

Литвиновай рекордые мастер Орехов үлүүлбэ

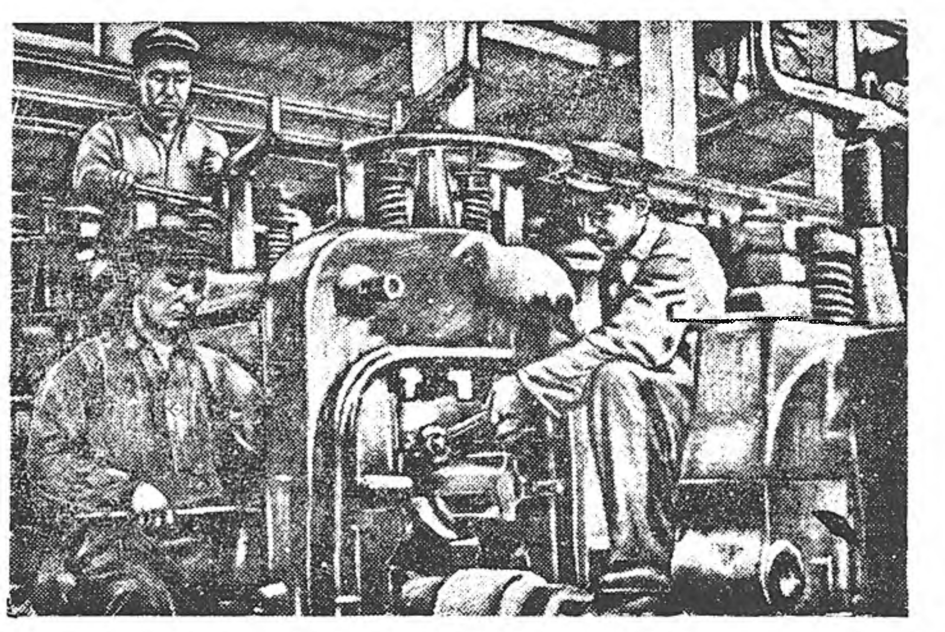
НИЖНИЙ ТАГИЛ, (ТАСС). Июниин эхеэр Уральска вагонобүтээлгын заводой Афанаси Литвиновэй формовщигуудай бригада 100 вагонно рамануудые хэһэн байгаа. Энэ тоо болбол удаан саг соо хэнээршье дабагдаагүй байһан юм.

Һаяхан мастер Ореховээр хүтэлбэрилэгдэһэн бригада ажалай вахтада жагсаба. Тэрэ бригада болбол холбогдоһон формовкын методээр энэ үдэр 112 рамануудые хэжэ, вагонно рамануудые үйлэдбэрилгын талаар шэнэ рекорд байгуулба.

Футбольно командануудай матчанууд

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын хэрэгүүдые эрхилхэ комитет болбол Российска Федерациин футбольно командануудай наадаха гурим баталба. Ороной түрүү һуури эзэлхэ наадаанда хоёр круг матч ябуулагдаха болоно. Футболистнуудай уулзан наадаха долоон зоно тогтоогдобо гэбэл, Центральна, Приволжско, Нижноволжско, Хойто Кавказска, Уральска, Сибирскэ ба Алас Дурна хизаарай зоновууд болоно.

„Динамо", „Зенит", „Дурғатахи металлург", „Крылья Советов" „Дзержинец" ба бусад спортивна обществонуудай 55 командануүд наадаанда хабаадаха юм. Сентябрьда Казань ба Куйбышев городуудта зоно зонын наадануудай илагшадай матчнууд болохо байна. Дурбэн зононуудта наадануул эхилээд байна. (ТАСС).

Узбекскэ металлургическэ завод дээрэ. Эгээ түрүүшын прокатна станиие суглуулжа байна.

В. Лейнэй фото (ТАСС-эй фотохронико).

Тараан эдеэшэжэ байна

Союзай бүхы европейскэ ба среднеазиатска хубинуудта һүүлэй неделинүүд соо болоһон сагай халуун уларилһаа боложо тарилга түргэнөөр ургажа эхилбэ. Тарилга үнгэрэгшэ жэлэйхиһөө ехэ түргэнөөр ургажа байна. Ленинградска, Кировскэ, Вологодско ба Свердловско областьнуудта хара тараан колосложо эхилээ. Ригаһаа, Минскһаа, Гомельһоо, Тулаһаа, Саранскһаа урагша хара тараан сэсэглээ, харин Ростовско ба Сталинградска областьнуудаар тараан эдеэшэхэ саг дээрээ тулаад байна. Бүхы хара хүрьһэтэ зонодо ба Украинада намарай шэниисэ сэсэглэжэ ба колосложо байна, Кубаньда ба Крымдэ тараанай ороoһониинь гараад эдеэшэжэ байна. Мүн яровой шэниисэ ба овес колосложо эхилбэ.

Казахстанда тараан эдеэшэжэ, урда районуудааранъ намарай шэниисэ хүсэд эдеэшээд байна. Полинууд дээрэ комбайнууд ба жатканууд хүдэлжэ байна. Республикын хойто районуудта хара тараан колосложо эхилээ.

Баруун Сибирьтэ тараан һайнаар ургажа байна. Олонхи районуудта намар таригдаһан хара тараан сэсэглэжэ байна. Будаа, хартаабха, сахарна свекла газар дээрэ гаража эхилээ.

Дунда Азиин полинууд дээрэ ниитын таряа хуряалга, мүн урда зүгтэ яровой шэниисэ хуряалга эхилбэ. Таряа хуряалгын хүдэлмэри Азербайджанай ба Грузиин халуун гол ба талануудта эхилээд байна. (ТАСС).

Хэдэн арбаад километр харгын хажуугаар жэмастэ модод таригдаба

РИГА, июниин 17 (ТАСС). Латвида харгы байгуулалтын хүдэлмэриин һара үнгэржэ байна. Тус республикын таряашад болбол 15 хоногой турша соо 78 мянган кубометр гравий ба шорой, хэдэн мянган кубометр шулуу ба модо бэлэдхээд, шоссе ба грунтовой харгынууд дээрэ зөөжэ, 585 километр кювет заһажа, 500 километр харгые заһаад, олон хүүргэнүүдые бариба.

Олон волостьнуудай залуушуул хэдэн арбаад километр харгын хажууда жэмастэ модонуудые тариба.

Житомиройхидой үүсхэлээр

КИШИНЕВ, июниин 17. (ТАСС). Һургуулинуудые һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхын түлөө олониитын воскресник эмхидхэһэн Житомирско областиин ажалшадай гайхамшаг һайн үүсхэл Молдавиин городууд ба тосхонуудта баяртайгаар угтагдаба. Бельцкэ уездын Братушанска районой Зайканы тосхоной комсомолецууд воскреснигые анха түрүүн эмхидхэһэн байна. Ниспоринска районой Болдурешты тосхондо эхэнэрнүүдэй һайн дуранай бригада һургуулиин гэр байрые сагаадан будаба. Кагульска уездын Московей тосхоной таряашад һургуулиие ба багшанарай байрые заһабарилхаһаа гадна, өөһэдынгөө хүсэ шадалаар партанууд, столнууд, самбарнуудые ба һурагшадай хамтын байрануудта оронуудые хэхэ гэжэ шиидхэбэ.

„М. Н. Хангалов" гэжэ ном хэблэгдэхэнь

Бурят-Монголой гүрэнэй хэблэл БМАССР-эй НИИКЭ-гэй сотрудник нүхэр Е. М. Залкиндын зохёоһон „М. Н. Хангалов" гэжэ ном һаяар хэблэн гаргахань.

Матвей Николаевич Хангалов болбол манай аха үеын олониитын ба культурна суута ажал-ябуулагшадай нэгэн байгаа. М. Н. Хангалов бурят арадай аман зохёол суглуулагша, хэдэн олон... графическа шэнжэлгэнүү... тор ба арадай һургагша ... юм.

Энэ ном соо бурядай ... М. Н. Хангаловай залуу ... научна болон олониитын ... ябуулга тухай бэшэгдэһэн ...

Энэ ном болбол 3000 тир... гаар хэблэгдэхэ.

Нөөсэлгын ургалта

Амгалан сагай байдалда орхотой хамта ажалшадай нөөсэлгэ ургажа байна. Энэ оной эхиндэ Улан-Удын центральна нөөсэлгын кассада 15.859.345 түхэриг хадалгагдажа байһанаа байгша июниин 16-ай мэдээгээр 20.054.500 түхэриг хүртэрөө ургаһан байха юм.

Хүдэлмэришэдэй бай... барилга

Шэнэ табанжэл соо Ула... Мелькомбинадта хүдэлмэришэд... 4 гэр баригдаха юм.

Мүнөө жэлэй түсэбэй ёһоор ... тай хоёр дабхар гэр баригдаж... гэгдэхэ байна.

Хахад жэлэйнгээ даалгабари үлүүлэн дүүргэбэ

Сэлэнгын аймагай эдеэ-хоолой комбинат (директорынь нүхэр Бурбо) социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа байна.

Энэ комбинадайхид июниин 20-до хахад жэлэйнгээ даалгабари 1... цент дүүргэбэ. Мүнөө тэдэнэр... һан амжалтануудаа улам саа... шэлүүлжэ, жэлэйнгээ даалгаб... шалан дүүргэхын уяга абаба.

Харюусалгата редакторай орлогшо **Д. Д. ЛУБСАНОВ.**

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС, Улан-Удэ, Үнэн), ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни... сельского хозяйства—3-23; культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); объявлений—2-64 (2 зв.).

Н—00646 Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР Тираж ...